

Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer

DESETDNEVNA VOJNA V OSRČJU PRLEKIJE

Raziskovalna naloga

Avtor: Nejc Vaupotič

Razred: 3.c

Mentor: mag. Jernej Jakelj

POVZETEK

V svojo raziskovalni nalogi sem raziskoval boje v osamosvojitveni vojni za Slovenijo. Osredotočil sem se na boje v Pomurju. Izbral sem si pomembnejše boje, ter jih podrobneje raziskal. Raziskal sem boje na Gibini, Banfiju, v Gornji Radgoni, v Presiki, v Ormožu in v Kačurah. Informacije za mojo raziskovalno nalogo sem iskal v knjigah, nekaj malo pa na internetu. Opravil sem tudi intervju z Miroslavom Rauterjem. Skozi svoje raziskovanje sem ugotovil, da je bilo na območju Pomurja veliko pomembnih in ključnih bojev, ki so močno prispevali h kasnejši zmagi TO. Večina spopadov je temeljilo na branjenih barikadah. Branjene barikade so bile zelo učinkovite in so tako presenetile tudi številčnejšo močnejše in boljše oborožene čete JLA. Prav tako število ranjenih v bojih, priča kako resno je bilo stanje takrat. Kljub vsemu se je vojna za našo stran končala zmagovalno in tako imamo sedaj samostojno in suvereno državo Slovenijo.

KLJUČNE BESEDE: osamosvojitvena vojna, boji, ranjeni vojaki, vojaška oprema, samostojna Slovenija

SUMMARY

In my research project, I researched the struggles in the war of independence for Slovenia. I focused on the battling in Pomurje. I chose the more important battles, and researched them in more detail. I researched the battles in Gibina, Banfi, Gornja Radgona, Presika, Ormož and Kačure and research them in more detail. I searched for information for my research paper in books and on the internet. I also did an interview with Miroslav Rauter. Through my research, I found out that there were many important and key battles in the Pomurje area, which greatly contributed to the later victory of the TO. Most of the battling was based on defended barricades. The defended barricades were very effective and surprised even more powerful and better armed YPA troops. Also, the number of wounded in the fighting testifies to how serious the situation was at the time. In spite of everything, the war for our side ended victoriously, and so we now have an independent and sovereign state, Slovenia.

KEY WORDS: war of independence, battles, wounded soldiers, military equipment, independent Slovenia

Cezanjevci, 2021

KAZALA

Kazalo vsebine

1 UVOD	9
2 NAČRT RAZISKOVALNEGA DELA	9
2.1 Opredelitev raziskovalnega problema	9
2.2 Postavitev raziskovalnega vprašanja	10
2.3 Hipoteze.....	10
2.4 Potek raziskovanja.....	10
3 PRIPRAVE TERITORIALNE OBRAMBE LJUTOMER NA VOJNO	11
3.1 Ustanovitev.....	11
3.2 Formiranje MSNZ Ljutomer v letu 1990	11
4 osamosvojitvena vojna na območju občine ljutomer	12
4.1 Čas do osamosvojitvene vojne	12
4.2 Prva slovenska vojska.....	14
4.3 Prvi bojni spopad z nasprotnikom	15
4.3.1.1 Spomin na spopad v Ormožu (Mladen Horvat).....	16
4.3.1.2 Spomin na spopad v Ormožu (Jožef Horvat)	17
4.3.2 Spomin na spopad v Ormožu (Miroslav Rauter).....	17
4.3 Primerjava.....	18
4.3.1 Skupni zapisani dogodki spopada v Ormožu	18
4.3.2 Razlike v zapisanih dogodkih spopada v Ormožu.....	18
4.4 Zaustavitev nasprotnika v Kačurah (27.6.1991 22.00) in Mekotnjaku (28.6.1991).....	19
4.4.1.1 Zapisani spomini na bitki v Kačurah in Mekotnjaku (Mladen Horvat)	20
4.4.1.2 Zapisani spomini na bitki v Kačurah in Mekotnjaku (Ljubo Dražnik)	21
4.4.2. Spomini na bitki v Kačurah (Miroslav Rauter)	21
4.4 Primerjava.....	21
4.4.1 Skupni zapisani dogodki bitke v Kačurah	21

4.4.2 Razlike v zapisanih dogodkih bitke v Kačurah	22
4.5 Spopad na Gibini (28.6.1991, ob 10.30).....	22
4.5.1.1 Spomini na spopad na Gibini (Mladen Horvat).....	23
4.5.1.2 Spomini na spopad na Gibini (Ljubo Dražnik)	23
4.5.2 Spomin na spopad na Gibini (Mirko Rauter)	24
4.5.3 Primerjava.....	24
4.5.3.1 Skupni zapisani dogodki spopada na Gibini	24
4.5.3.2 Razlike v zapisanih dogodkih spopada na Gibini.....	24
4.6 Spopad na Banfiju	25
4.6.1.1 Zapisani spomin spopada na Banfiju (dr. Alojz Šteiner)	25
4.6.1.2 Zapisani spomin spopada na Banfiju (Ljubo Dražnik).....	25
4.6.3 Spomini na spopad na Banfiju (Miroslav Rauter)	25
4.6.4 Primerjava spominov	26
4.6.4.1 Skupni zapisani dogodki spopada na Banfiju.....	26
4.6.4.2 Razlike v zapisanih dogodkih spopada na Banfiju	26
4.7 Obdobje od 29.6. do 2.7. 1991	26
4.7.1 Spopad v Gornji Radgoni in pogajanja.....	26
4.7.1.2.1 Zapisani spomini na spopad v Gornji Radgoni in pogajanja (Mladen Horvat) .	27
4.7.1.2.2 Zapisani spomini na spopad v Gornji Radgoni in pogajanja (Ljubo Dražnik)...	28
4.7.1.3 Spomini na spopad v Gornji Radgoni in pogajanja.....	28
4.7.1.4 Primerjava.....	29
4.7.1.4.1 Skupni zapisani dogodki spominov na spopad in pogajanja v Gornji Radgoni .	29
4.7.1.4.2 Razlike v zapisanih dogodkih spominov na spopad in pogajanja v Gornji Radgoni	29
4.7.2 Dogajanje v Ljutomeru v času napetih spopadov v Gornji Radgoni.....	29
4.8 Preprečevanje ponovnega prodiranja JLA od 2. do 4.7. 1991.....	30
4.9 Spopad v Presiki (2. 7. 1991, ob 13.00)	31
4.9.1 Spopad v Presiki	31

4.9.1.1 Zapisan spomin na spopad v Presiki (Jožef Horvat).....	31
4.9.1.2 Zapisan spomin na spopad v Presiki (Mladen Horvat).....	32
4.9.2 Spomini na spopad v Presiki (Miroslav Rauter).....	32
4.9.3 Primerjava spominov	33
4.9.3.1 Vsem skupni dogodki boja pri Presiki.....	33
4.9.3.2 Razlike v opisanih dogodkih boja pri Presiki	33
4.10»Pogajanja« o predaji oklepnih vozil (4.7.1991, ob 10.00).....	34
4.11 Sklepna ocena	35
5. OSAMOSVOJITVENA VOJNA V SLOVENIJI	36
5.1.Kronološki potek osamosvojitvene vojne	36
5.2. Vojna skozi oči vojakov	37
5.4. Lahko bi se zgodil tudi črn scenarij.....	39
5.4.1 Intervju Miroslav Rauter	39
5.5 Slovenija je ostala sama.....	40
5.6 Kako je Slovenija zmagala kljub podrejenemu položaju	40
5.6.1 Intervju Miroslav Rauter	41
6. KONEC OSAMOSVOJITVENE VOJNE	41
7. SLOVENIJA PO VOJNI	42
8. UGOTOVITVE.....	42
9. ZAKLJUČEK	43
9.1Povzetek	43
9.2Prednosti in slabosti moje raziskovalne naloge.....	43
9.3 Izhodišča za nadaljno raziskovanje	44
9.4 Lastno mnenje	44
VIRI	45
VIRI LITERATURE	45

Kazalo slik

Slika 1: Slovenski teritorialci so v bojih zaplenili veliko tankov in jih vključili v svoje enote. 19

Slika 2: Potek večjih operacij med vojno. 22

Slika 3: Oklepniki JLA. 34

Slika 4: Tank JLA, ki so ga zasedli slovenski teritorialci. 36

KRATICE

TO- teritorialna obramba

JLA- Jugoslovanska ljudska armada

Obmšt.TO- območni štab teritorialne obrambe

T- tank

OT- oklepni transporter

MSNZ- Manevrske strukture narodne zaščite

VŠP- vzhodna štajerska pokrajina

CO- civilna obramba

1 UVOD

Lani smo obeleževali 30 let naše domovine Republike Slovenije. Ob tem jubileju je tudi nastala moja raziskovalna naloga. Posledično sem se, zato poglobil kako je potekala osamosvojitvena vojna v Prlekiji, natančneje v moji domači občini Ljutomer ter njeni bližji okolici.

Plebiscit o samostojnosti Slovenije je potekal 23. decembra 1990, na njem so se slovenski volivci odločali o vprašanju. Ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država?

Po Zakonu o plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, ki ga je 6. decembra 1990 sprejela Skupščina Republike Slovenije, se je morala za uspeh plebiscita o vprašanju pozitivno opredeliti več kot polovica vseh volilnih upravičencev.

Rezultati so bili razglašeni 26. decembra. Plebiscit je imel 93,2 odstotno udeležbo. 1.289.369 udeležencev oz. 95 odstotkov se jih je odločilo za samostojno in neodvisno Slovenijo, kar predstavlja 88,5 odstotkov vseh takratnih volilnih upravičencev. 25. junija 1991 je slovenski parlament sprejel ustavni zakon za uresničitev Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije, Deklaracijo o neodvisnosti in več zakonov, s katerimi je Slovenija prevzela prejšnje pristojnosti federacije na svojem ozemlju. Naslednje leto 25. junija 1991 je Slovenija postala samostojna in neodvisna država. To je bil največji dosežek slovenskega naroda, ki je v stoletjih ohranil svoj jezik in kulturo, vendar ni imel svoje države oz. samostojnosti.

Jugoslovanska oblast je osamosvojitve Slovenije skušala preprečiti tako, da je slovensko ozemlje napadla z vojsko 27. 6. 1991. Slovenska vojska je skupaj z policijo v desetdnevni vojni uspešno ohranila svojo novo državo in njeno ozemlje. Jugoslovanska vojska je morala slovensko območje zapustiti. Zadnji vojaki jugoslovanske vojske so zapustili Slovenijo 25. oktobra leta 1991 z ladjo iz Kopra.¹

2 NAČRT RAZISKOVALNEGA DELA

2.1 Opredelitev raziskovalnega problema

Osredotočil sem se na potek 10-dnevne vojne v občini Ljutomer in njeni bližji okolici. Zdi se mi pomembno, da poznamo korenine naše domovine ter, da izvemo nekaj več o tem kako so se naši predniki borili za našo domovino. Brez preteklosti ne bi bilo sedanjosti. Zanima me

---

¹ Povzeto po: Slovenska osamosvojitvena vojna, sl.wikipedia.org, pridobljeno 28.11.2021, dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_osamosvojitvena_vojna

predvsem kako je ta desetdnevna vojna zaznamovala občino Ljutomer in če so boji bili pomembni za nadaljni potek vojne. Mogoče pa so bili boji v občini Ljutomer zelo pomembni za nadaljnji potek.

2.2 Postavitev raziskovalnega vprašanja

Kje so bili najpomembnejši boji v občini Ljutomer, ter kako so boji v občini Ljutomer vplivali na potek vojne?

2.3 Hipoteze

- V občini Ljutomer in njeni bližnji okolici je bilo 5 pomembnih bojev.
- Barikade so bile v bojih po večini zelo uspešne.

2.4 Potek raziskovanja

Za prvo hipotezo bom raziskal kateri so bili pomembni boji na območju občine Ljutomer. Raziskal bom kje, kako in kdaj točno so potekali. Prav tako bom raziskal kakšna je bila oborožitev vojakov.

Za drugo hipotezo bom raziskal kako so slovenski vojaki z barikadami zaustavljali nasprotnika. Raziskal bom kakšne so bile te blokade in v katerih bojih so jih uporabili. Glavno moje vprašanje pa bo, če so bile slednje uspešne.

V knjižnici sem si izposodil knjige *Prlekija v ognju osamosvojitvene vojne 1991 Ljutomer, Deset dni vojne za Slovenijo, Dvajset let samostojne Slovenije, 20 let samostojnosti Republike Slovenije, vloga TO Pomurja v procesu osamosvajanja, Čas odločitve 1990-1991, Osamosvojitvena vlada, Vojna za Slovenijo*, doma pa imam knjigo *Obranili domovino*. Nekaj podatkov pa mi je povedal dedi, saj je bil sam očividec nekaterih bojev. Opravil sem tudi intervju z Miroslavom Rauterjem. Slednji je bil v času osamosvojitvene vojne načelnik štaba TO Ljutomer. Sam je bil večino časa v štabu od kjer je koordiniral zadeve na bojiščih. Sam ni bil prisoten v bojih, vendar mi je podrobno predstavil vse boje. Povedal mi je veliko novih podatkov, večino se jih je ujemalo z literaturo, nekaj pa je bilo tudi novih, ki niso nikjer zapisani.

3 PRIPRAVE TERITORIALNE OBRAMBE LJUTOMER NA VOJNO

3.1 Ustanovitev

20. novembra 1968 je ustanovljen Glavni štab za splošni ljudski odpor. Ta dan smo si v Sloveniji izbrali za dan ustanovitve Teritorialne obrambe. V občini Ljutomer je formirana partizanska četa. Četa je bila izpopolnjena z rezervnim kadrom. Vso opremo za popolnitev so dobili iz viškov JLA. Enota je bila izpopolnjena z lahkim orožjem. Pripadniki so bili oblečeni v enake obleke kot pripadniki JLA.²

3.2 Formiranje MSNZ Ljutomer v letu 1990

Formiranje Manevske strukture narodne zaščite (MSNZ) in materialna zagotovitev sta bili ključnega pomena v pripravah na vojno. V občini Ljutomer so z formiranjem MSNZ pričeli 10.9.1990. Povod je bil sestanek s takratnim načelnikom (MSNZ) Ivom Smodišem. V projekt MSNZ so iz stalne sestave v Ljutomeru bili vključeni Alojz Novak, Mirko Rauter in Zdenko Seršen.

V prvi fazi so pričeli z izdelavo mobilizacijskih dokumentov in načrta uporabe. Zaradi varnosti so zamenjali mobilizacijska mesta in za njih izdelali nove sheme razporeditve enot in zavarovanje enot. O menjavi mobilizacijskih mest so morali obvestiti Oddelek za ljudsko obrambo in tako so lahko pripravili nove pozive za vpoklic pripadnikov TO na nova mobilizacijska mesta.

Na novo je bilo potrebno izdelati načrt uporabe, saj je obstoječi vseboval elemente obrambe v slučaju napada oboroženih sil mejnih, ni pa zajemal napada s strani JLA.

Načrti (Pokrajinski štab TO, Republiški štab TO, Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita), ki so imeli neposreden vpliv na izvajanje kasnejših bojnih delovanj so bili izdelani v prvi polovici leta 1991. To so bili načrt Kamen od 1 do 4, načrt Jezero in načrt štabnega usposabljanja Kobra 91. V kamnu 2 in 3 je bilo za TO Ljutomer načrtovano opazovanje in izvidovanje komunikacij, ki vodijo v smeri Republike Hrvaške na območje Občine Ljutomer.

Pred vojno so bila tajna skladišča orožja:

- Skladišče tovarne Makoter

---

² Citirano po: Ribaš, Dražnik, Slokan, Magdič, ..., 2020, str.29

- Dom Lukavci
- Mlekopromet Ljutomer
- MTT Ljutomer

Zanimivo, da so vse te zgradbe v uporabi še danes, nekatere v enaki podobi nekatere pa v novejši.³

4 OSAMOSVOJITVENA VOJNA NA OBMOČJU OBČINE LJUTOMER

4.1 Čas do osamosvojitvene vojne

Po referendumu 23.12.1990 so državni politični organi, posamezna ministrstva in strokovni organi- predvsem pa TO in slovenska milica s kriminalistično službo začeli intenzivne priprave za doseg dveh pomembnih ciljev:

1. pripraviti republiko za izvajanje funkcij države
2. pripraviti republiko za morebitne izredne razmere ali vojno

Grožnje predvsem JLA, so se kazale predvsem v stalnem dviganju pripravljenosti enot, politiki pa z medijskim pritiskom. To se je še stopnjevalo po obkoltvi novega centra za usposabljanje slovenskih vojakov, ki jih več niso pošiljali na služenje vojaškega roka v JLA v drugi polovici maja 1991 in se je končalo z enim mrtvim občanom, ki je bil prevožen s strani oklepnega vozila JLA.

Po sprejemu osamosvojitvenih predpisov in listine o samostojnosti in neodvisnosti je bilo jasno, da nova država svojega začetka ne bo doživela po mirni poti.⁴

Slovenija je 25. junija 1991 postala samostojna država. Dogodki, ki so privedli do njenega nastanka, so se večinoma zvrstili v osemdesetih letih 20. stoletja. Slovenci smo takrat živeli v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji (SFRJ), v kateri je po smrti dolgoletnega predsednika Josipa Broza Tita (1980) izbruhnila gospodarska kriza. Slabe življenjske razmere, ki so jo zaznamovali tudi pomanjkanje osnovnih življenjskih potrebščin in naftnih derivatov, ter občasni izklopi električnega toka, je vodstvo poskušalo izboljšati z različnimi ukrepi, toda ti so bili večinoma neuspešni. Nastale razmere, vedno večje zahteve SFRJ do Slovenije ter vztrajanja pri starih vzorcih vladanja so nezadovoljstvo še povečali. Poleg uradne oblasti,

---

³ Povzeto po: Ribaš, Dražnik, Slokan, Magdič, ..., 2020, str. 31-37

⁴ Citirano po: Ribaš, Dražnik, Slokan, Magdič, ..., 2020, str. 41

vodilno vlogo je imela Zveza komunistov, so se javno začeli pojavljati posamezniki in skupine, kritični zlasti do izrazitega opiranja na preteklost in nejasnega pogleda na prihodnost. Nastajala so ekološka, mirovna,⁵ feministična in filozofska civilnodružbena gibanja. Pod okriljem ene od družbenih organizacij Zveze socialistične mladine Slovenije, sta delovala dva podorna medija, tednik Mladina in Radio Študent. Vedno pogostejše so bile zahteve po demokratizaciji družbe in države. Opozicija je v 57. številki Nove revije februarja 1987 v Prispevkih za slovenski nacionalni program nastopila na zahtevo po krepitvi slovenske državnosti. Potekala je tudi razprava o spremembi slovenske ustave. Uradna oblast je vodilno vlogo izgubljala tudi na račun novonastalih zvez, poznejših strank, ki so se zavzemale za slovensko državnost in demokratizacijo tedanje Jugoslavije. Prva je bila maja 1988 ustanovljena Slovenska kmečka zveza, večina drugih zvez se je oblikovala leta 1989. širša slovenska javnost se je množično odzvala ob aretacijah trojice slovenskih publicistov in uslužbenca JLA, znanih kot JBTZ (Janša, Borštner, Tasić, Zavrl). Zaradi obtožbe o kraji zaupnega vojaškega dokumenta je poleti 1988 prišlo do sojenja pred vojaškim sodiščem v Ljubljani. Imeli so veliko podporo sodržavljanov, tudi pred Odbora za varstvo človekovih pravic, ustanovljenega prav v ta namen.

Čeprav sta uradna oblast in opozicija še v prvi polovici leta 1989 vsaka zase oblikovali svoj nacionalni program, prva Majniško deklaracijo z zahtevo po suvereni državi, druga Temeljno listino Slovenije z izjavo o življenju v demokratično preoblikovani Jugoslaviji, so se stališča obeh v nekaterih točkah počasi zблиževala. Zveza komunistov Slovenije, vedno bolj razpeta med zahtevami po upoštevanju že preživelih ideoloških obrazcev zveznega beograjskega centra ter pritiski opozicije na drugi strani, se je s sprejetjem ustavnih amandmajev septembra 1989 odpovedala vodilni vlogi v republiki. Formalno so se lahko ustanovljale nove politične stranke, sprejeti amandmaji so omogočili tudi možnost za odcepitev Slovenije od Jugoslavije. Aprila 1990 so bile prve povojne demokratične volitve v Sloveniji, na katerih je največ glasov za skupščinske delegate prejela koalicija Demos (Demokratična opozicija Slovenije), sestavljena iz večine opozicijskih strank. Predsednik predsedstva Republike Slovenije je postal Milan Kučan, predsednik skupščine Republike Slovenije je postal Milan Kučan, predsednik skupščine Republike Slovenije dr. France Bučar, predsednik 27-članske vlade pa Lojze Peterle. Sočasno so se v tajnosti začele oblikovati slovenske obrambne sile- Manevrska struktura narodne zaščite. Večji del njenih pripadnikov je bil septembra razporejen v sestavo Teritorialne obrambe (TO), ki je z ustavnim amandmajem postala izključno prisotnost Republike Slovenije, njeno poveljevanje pa je prevzelo predsedstvo Republike Slovenij. Julija 1990 je v Kočevskem rogu

---

⁵ Povzeto po: Štrlič, str.6-7

potekala simbolična pravna slovesnost, ki naj bi prispevala k preseganju delitev med Slovenci, nastalih v 2. svetovni vojni in po njej.

Sledil je naslednji korak k takratnemu cilju samostojni Sloveniji. Slovenci smo se na ljudskem glasovanju- plebiscitu 23. decembra 1990 z 88,5 % glasov odločili za življenje v samostojni Republiki Sloveniji. V naslednjih mesecih je imelo slovensko vodstvo nalogo, da pripravi vse za politično, gospodarsko, vojaško in monetarno osamosvojitve Slovenije.

Obveščena slovenskih oblasti o namerah JLA, pravočasna priprava na oborožen spopad, uspešno obveščanje mednarodne javnosti na eni strani ter podcenjevanje in posledično slaba priprava na napad na drugi strani so nazadnje določili zmagovalca.

4.2 Prva slovenska vojska

V začetku je bilo vpoklicanih 15500 mož, kar je postopno doseglo 35100 mož oficirjev in vojakov. Organi za notranje zadeve so imeli 7100 ljudi vključno s pomožnimi službami. Njeni pripadniki so bili oboroženi s pehotnim orožjem, z orožjem za podporo (minometi, topovi), z orožjem za protiklepni boj in z lahkim topniškim orožjem za protiletalsko obrambo (rakete Strela-2M). Prav tako se je v njeno oborožitev vgrajevalo zaplenjeno orožje JLA, ki je omogočalo oblikovanje novih enot, kot so bile tankovske čete, baterije za protiletalsko obrambo.⁶

Usposabljanje prve generacije slovenskih vojakov v učnih centrih TO v Pekrah in na Igu je privedlo do prve odkrite grožnje JLA v Sloveniji. 23. maja 1991 je enota JLA z oklepni obkolila 710. učni center TO v Pekrah in zahtevala predajo nabornikov. V njihovo podporo so se pred učnim centrom zbrali okoliški prebivalci. V kasnejših demonstracijah proti JLA v Mariboru je prišlo do prve smrtne žrtve, ko je oklepno vozilo JLA do smrti povozilo civilista.

Zaradi neizvolitve hrvaškega predstavnika Stjepana Mesića za predsednika predsestva SFRJ je JLA formalno ostala brez vrhovnega poveljnika. Vlogo je prevzel predsednik Zveznega izvršnega sveta Ante Marković in odobril napad JLA na Slovenijo. Glavni cilji so bili državne meje z Avstrijo in Italijo ter letališče Brnik, namen pa ponovna vzpostavitev nad državnimi mejami in pobiranjem zvezne carine. Na eni strani je bila JLA (redna naborniška vojska v vojašnicah, med njimi tudi Slovenci in 10% posebnih enot z drugih vojaških območij) na drugi pa pripadniki slovenskih obrambnih sil (Teritorialna obramba, organi za notranje zadeve-milica, narodna zaščita in sistem civilne obrambe ter vanj vključeni prostovoljci), ki jih je v izrednih razmerah vodilo operativno koordinacijsko telo- Republiška koordinacija v tesnem

---

⁶ Povzeto po: Ribaš, Dražnik, Slokan, Magdič, ..., 2020, str. 46

sodelovanju z najvišjimi državnimi organi. Spopadi, ki so potekali v vrsti slovenskih krajev, so zahtevali človeška življenja in ranjene tako na vojskujoči se kot civilni strani ter povzročili veliko materialno škodo. Mednarodna javnost je bila o invaziji jugoslovanske vojske obveščena na obiskanih tiskovnih konferencah, svoja znanstva v tujini so uporabili mnogi posamezniki in stanovske organizacije, konkretno podporo in pomoč so izkazali tudi Slovenci po svetu,

4.3 Prvi bojni spopad z nasprotnikom

Prvi bojni spopad se je pričel 27.6. 1991 v Ormožu. Mehanizirana oklepna b/s JLA, sestavljena iz 5T in 10OT, se je iz Varaždina premikala v smeri mesta Ormož. Ob 8.15 je prispela do mosta, ki je bil blokiran v skladu z načrtom. Prišlo je do pogajanj, ki so trajala do 12.00. V njih so sodelovali v začetku poveljnik Protidiverzantskega voda Ivan Kuharič, komandir postaje milice Jure Ferme, kasneje pa iz stalne sestave pomočnik poveljnika za operativne zadeve Aleksander Štampar in referent za pouk Branko Bratkovič.

Okrog 13.00 je na pogajanje prišel poveljnik območja Ljubo Dražnik. Pogajanja ni opravil, saj je v času, ko je prišel v Ormož, že prišlo do spopadanja preko mosta in do oboroženega spopada. Ker nasprotniku ni uspelo prebiti blokade na mostu, je iz Varaždina preko Središča ob Dravi začela prodirati tankovska četa (9 tankov). Ta je poskusila deblokirati most v nasprotni smeri.

Deblokada mosta drugi enoti ni uspela (niso upali preko branjenih ovir v mestu, ojačanimi z protipehotnimi in protioklepnimi minami), zato je po spopadu s skupino teritorialcev v središču mesta nadaljevala prodiranje po glavni cesti proti Ljutomeru z nalogo, da veže nase enote TO in tako omogoči lažji prodor glavnim silam proti Gornji Radgoni. General Trifunovič je že sprejel nov predlog polkovnika Popova, da izvede prodor preko Razkrižja, kjer ga Slovenci ne pričakujejo. Po sprejetju tega ukaza se je Popov vrnil v Varaždin, na novo organiziral b/s iz 3 tankov, 11OT, 7 kamionov, 2 cisterni in 2 vozili za zvezo in začel prodirati po stranskih poteh proti Razkrižju.

V borbah v Ormožu je prišlo do prvega ranjenega na strani agresorja, tukaj je bil z ambrustom poškodovan prvi tank (streljal je referent za učne zadeve Branko Bratkovič). Kljub premoči nasprotniku ni uspelo priti preko mosta. To mu ni uspelo nikoli v desetdnevni vojni. V spopadu sta razen treh vodov iz ormoške občine sodelovala še 1. in 4. vod Jod iz Ljutomera pod vodstvom pomočnika poveljnika za zaledje Alojza Novaka. Ukaz za pomoč dveh vodov iz Ljutomera je poveljniku območja izdal poveljnik PŠTO Vlado Milošević.

Pomen, ki ga ima spopad v Ormožu, je velik. Tu se je prvič začelo streljati, premagana je bila psihološka blokada glede uporabe orožja, pokazalo se je, da se močnejšemu nasprotniku lahko

zoperstavi, pomeni pa tudi enega prvih večjih spopadov v začetku vojne v Sloveniji. Polkovnik Popov omenja v svojih spominih ta spopad kot začetek vojne v Jugoslaviji- NIN, 23.2.1996 (Popov, Berislav: »Započeo sam rat«).

Pomen, ki ga ima spopad v Ormožu je zelo velik. Tam se je prvič začelo streljati, premagana je bila psihološka blokada glede uporabe orožja, pokazalo se je, da se Slovenija lahko zoperstavi močnejšemu nasprotniku.

4.3.1.1 Spomin na spopad v Ormožu (Mladen Horvat)

27. junija je iz smeri Varaždina proti Sloveniji začela prodirati kolona JLA pod poveljstvom polkovnika Popova z nalogo zavzeti mejni prehod na območju Gornje Radgone. Ob 10.15 je prispela do mostu čez Dravo v Ormožu. Tam jo je zaustavila blokada iz strojev in tovornih vozil, ki so bila minirana, branili pa so jo pripadniki protidiverzantskega voda TO. Ob prihodu kolone so se začela pogajanja med nasprotnikoma, mesto pa so nekajkrat preleteli helikopterji in letala JLA. Po neuspešnih pogajanjih (slovenska stran je imela ukaz, da kolone pod nobenim pogojem ne spusti naprej) je JLA poskušala fizično odstraniti barikade. Ker je kazalo, da jo bo dejansko prebila, je TO na prvi tank izstrelila nekaj protioklepnih izstrelkov, ki pa so zgrešili cilj. Takoj zatem se je začelo tudi medsebojno obstreljevanje s pehotnim orožjem. Tank se je zato umaknil z mostu, armada pa je zagrozila z uporabo težkega orožja. To ni pomagalo, zato so nekaj pred 14. uro začeli z obstreljevanjem, najprej po barikadi, nato tudi po položajih TO in milice. Njuni pripadniki so se zato z začetnih izpostavljenih položajev umaknili v zaklon in odgovorili z ognjem. Pri tem je bilo poškodovanih več objektov v mestu, med drugim tudi grad. Lažje ranjen je bil tudi poveljnik protidiverzantskega voda TO stotnik Kuharič. JLA barikade ni prebila, zato je druga kolona s sedmimi tanki in enim oklepnim transporterjem iz Varaždina odšla proti Ormožu skozi Središče ob Dravi. Prebila je tamkajšnje barikade, ki so jih slabo oborožene enote TO, ki niso imele protioklepnih sredstev, zapustile brez boja, nato pa še barikade pri cestnem odcepu za Hum ter železniški progi pri Pušencih in bližnjem mostu. Te barikade so bile slabo pripravljene in nebranjene, zato z njimi JA ni imela posebnih težav. Ob 15. uri je JLA tako prispela do Ormoža s severne strani. Začeli so se boji v mestu, posebno pri barikadi v središču mesta pri blagovnici TIMA. S prebojem te ovire bi tanki namreč prodrli do mostu z druge strani in deblokirali tamkajšnjo kolono. V spopadu je bil zadet tank, ki ni bil poškodovan, in domnevno ranjen en vojak JA ter zaradi tankovskega obstreljevanja tudi dva civilista. Kolona se je po neuspešnih poskusih preboja nato umaknila iz mesta in se usmerila proti Ljutomeru.

4.3.1.2 Spomin na spopad v Ormožu (Jožef Horvat)

27. Junija, smo že v zgodnjih jutranjih urah sprejeli sporočilo o pripravi na izhod večjega števila vojakov s tanki in oklepni transporterji iz kasarn na Hrvaškem. Pospešeno smo izvajali razne aktivnosti glede razporeda in konkretnih nalog. Medtem, ko so druge naše enote na terenu pričele postavljati ovire na cestah in mostovih, so v našem dežurnem štabu kar deževale razne informacije preko radijskih zvez in telefonov. Naš komandir oddelka za zveze, Marjan Novak, je prevzel naloge v štabnem dežurstvu, meni pa so določili nalogo poveljevanja enoti za zveze, ki je bila odgovorna za varovanje grajskega objekta. V gradu je dežuralo osebje Sekretariata za ljudsko obrambo in župan Jože Bešvir. Oboroženi smo bili s kratkocevnim orožjem tipa Ingram in Skorpion, ki jih običajno uporabljajo posadke v tankih. Sprva smo se s takim orožjem zdeli precej nebogljeni, ko pa smo se razporedili po objektu, smo le dobili nekoliko boljši občutek. Ta čas so kolone oklepnih vozil JLA že bile na poti iz Varaždina proti Ormožu. Kmalu so se oklepna vozila pripeljala do mostu čez reko Dravo, kjer jih je dočkala močna barikada iz raznih cestnih vozil in gradbene mehanizacije. Barikado so postavili pripadniki TO s pomočjo delavcev Tovarne sladkorja in ostalih. Oviro na mostu je branil protidiverzantski vod pod poveljstvom Ivana Kuhariča in enote miličnikov. V pomoč je prišlo tudi nekaj pripadnikov TO iz Ljutomera. Slišati je bilo hromenje motorjev. Kmalu so grožnje podkrepili še z nizkim preletom vojaških letal in helikopterjev. Ker zahteve oficirjev JLA niso bile uslišane, so se z mogočnim hrumenjem oklepnikov sami lotili tega posla. Kmalu je bilo opaziti oblak dima, ki se je zastrašujoče dvigal nad mostom. Za tem je bilo slišati streljanje - najprej iz večjega orožja, nato tudi iz pušk. Preko gradu in čez mesto so švigali kosi pločevine in drugega materiala. Po kratkem, grozečem zatišju je zadonelo neposredno nad nami. Pohitel sem k vodnjaku na grajskem dvorišču in videl kose opeke in ometa iz strehe, kako so padali s strehe na tla. Zgoraj na zvoniku je bila precej velika luknja. Na srečo hujših posledic ni bilo, saj trenutno v tem delu dvorišča ni bilo nikogar. Kar spreletelo nas je, ali je tudi grad postal njihova tarča? Kmalu je nad nami zadonelo še drugič. Spet je bil zadet grajski zvonik. Sledilo je še nekaj detonacij na mostu, nato pa se je situacija nekoliko umirila. Medtem sem poiskal sveže informacije o situaciji v bližnji okolici. Ovira na mostu je zdržala! Oklepne enote JLA jih niso uspele prebiti. Človeških žrtev na srečo ni bilo. Tudi ranjenih ne. Vsaj začasno smo si lahko malo oddahnili.

4.2.1 Spomin na spopad v Ormožu (Miroslav Rauter)

Kje se je zgodil prvi bojni spopad?

Prvi bojni spopad se je zgodil v Ormožu. 27.6. zjutraj so nas obvestili, da se četa JLA pomika iz Varaždina proti Ormožu. Zato smo v Ljutomeru povečali pripravljenost. Nekaj pripadnikov TO Ljutomer smo poslali na pomoč v Ormož. Naš poveljnik Ljubo Dražnik se je odpravil na

pogajanja, katere so zahtevale enote JLA, ker je bil most v Ormožu blokiran. Preden je poveljnik prišel na pogajanja se je začelo prvo streljanje s strani TO, ko je JLA poskušala podreti blokado. Enote JLA so začele streljati nazaj. Prišlo je do pehotnega streljanja med vojaki. Tukaj je bil ranjen tudi prvi vojak TO. Prvi je bilo uporabljeno tudi ročno protioklepno orožje ambrust, ki je zadelo tank JLA. V popoldanskih urah so mi iz Ormoža sporočili, da je spopad končan in da so se enote JLA umaknila. Takoj smo predvidevali, da bodo čete JLA poskušale vstopiti v Slovenijo skozi Središče ob Dravi, kar se je kasneje tudi zgodilo. Takrat smo se že začeli aktivno pripravljati na agresorjev napad.

4.3 Primerjava

4.3.1 Skupni zapisani dogodki spopada v Ormožu

Spopad v Ormožu je bil prvi bojni spopad na našem območju. Prvič je bilo uporabljeno orožje in tako so vojaki premagali psihološko pregrado. Prvič se je uporabilo ročno protioklepno orožje, ki je bilo takrat proti tankom in drugim motoriziranim vozilom zelo učinkovito. Četa JLA je bila v številčni premoči in tudi veliko bolj oborožena. Pripadniki TO so bili oboroženi z kratkocevnim orožjem tipa Ingram in Skorpion. V vseh treh spominih je povedano, da agresor nikoli v času desetdnevne vojne ni prebil barikade na mostu čez Dravo. Prav tako so na TO pritiskali z nizkimi preleti helikopterjev in letal. V vseh spominih je zapisano, da je v tem spopadu v streljanju bil ranjen tudi prvi vojak TO. Barikado na mostu so sestavljali tovornjaki, ki so bili obteženi in težka gradbena mehanizacija. Prav tako je bil poškodovan grad v Ormožu, zadet je bil grajski zvonik.

4.3.2 Razlike v zapisanih dogodkih spopada v Ormožu

Jožef Horvat je v svojih spominih zapisal, da v spopadu pri Ormožu ni bil nihče ranjen, medtem ko v spominih, ki jih je zapisal Mladen Horvat piše, da je bil v tem spopadu na strani TO tudi prvi ranjenec. Enako informacijo mi je povedal tudi moj sogovornik.

Slika 1: Slovenski teritorialci so v bojih zaplenili veliko tankov in jih vključili v svoje enote.

4.4 Zaustavitev nasprotnika v Kačurah (27.6.1991 22.00) in Mekotnjaku (28.6.1991)

Tankovska četa JLA, je po neuspeli deblokadi v Ormožu nadaljevala pot po glavni komunikaciji Ormož-Ivanjkovci-Ljutomer. Sestavljalo jo je 9 tankov. Poveljnik območja Ljubo Dražnik je odločil, da se organizira obramba na območju Kačur in Mekotnjaka (gre za manjši gozd in naselje neposredno pred Ljutomerom).

Nalogo, da zaustavi kolono, je dobil 102. jurišni odred TO. Dejansko sta bila na razpolago samo 2. in 3. vod, ker sta bila 1. in 4. vod tega odreda na bojišču v Ormožu. Tako je bilo 2. in 3. vodu ukazano, da v predelu Kačur in Mekotnjaka organizirata obrambo Ljutomera. Bilo jim je rečeno, naj iz primerne gradiva postavijo barikade in jih branijo. Pri tem naj jim pomagajo delavci gozdnega podjetja Ljutomer.

Barikade so bile postavljene in sovražna kolona je zvečer okoli 21. ure naletela na barikado v Kačurah. Barikada je bila branjena in zato je prišlo do manjšega spopada. Kolona je streljala po ovirah s tankovskimi topovi, ko pa so ugotovili, da barikada ne bo mogoče premagati, so se usmerili proti Mekotnjaku, da bi prodrli do Ljutomera po stranskih poteh.

V Mekotnjaku je kolona naletela na drugo močno branjeno oviro. Do hudega spopada je prišlo zjutraj ob pol šestih. Kolona je bila 28.06 zjutraj pred barikado, ko so teritorialci napadli pod vodstvom Smiljana Kuharja. Robert Gradiščaj je ustrelil z ročnim metalcem armbrust in zadel tank. Vojaki iz kolone so takoj udarili nazaj z vsem orožjem in so se teritorialci morali pred premočjo umakniti, toda cilj je bil dosežen. Poveljnik oklepne kolone je spoznal, da bi nadaljnje napredovanje prineslo še več izgub, zato se je obrnil in se s kolono vrnil na Hrvaško.

Po krvi na odvrženih delih uniforme, ki so jih našli teritorialci na kraju napada, so skleпали, da je imel sovražnik tudi ranjene, mogoče celo padle.

Oba voda, ki sta bila poslana proti tankovski koloni, sta bila v širši blokadi, tako sta tanke napadli samo dve majhni skupini teritorialcev. V prvi protioklepni skupini so bili štirje možje in jo je vodil Smiljan Kuhar, v drugi jih je bilo pet in ji je poveljeval vodnik 1. st. Alojz Filipič.

NOSILCI BOJNEGA ZNAKA KAČURE:

- Filipič Alojz
- Gradiščaj Robert
- Krajnc Borut
- Kuhar Smiljan
- Mavrič Franc
- Mulec Miran
- Ohman Andrej
- Raduha Janko
- Žinko Roman

Največji pomen, ki ga ima ta spopad, pa so bile izkušnje v postavljanju priročnih ovir. Ta način oviranja je postal šolski primer za kasnejše oviranje, pozitivni rezultati pa so se kasneje pokazali v spopadih na Gibini, Banfiju, Presiki, Stari Novi vasi in Pristavi.⁷

4.4.1.1 Zapisani spomini na bitki v Kačurah in Mekotnjaku (Mladen Horvat)

28. junija popoldne je poskušala s Hrvaške prodreti v Slovenijo nova oklepna kolona JLA (pet tankov, sedem oklepnikov). Najprej so jo zaustavili že protestniki pred barikado v Murskem Središču. Po neuspešni zahtevi enotam 75. Obm.ŠTO in milice, ki so varovale most v Petišovcih, da jih spustijo mimo, se je popoldne okrog 16. ure obrnila in se začela pomikati po cesti proti Ljutomeru. Nameravala se je prebiti od Štrigove do Razkrižja in naprej proti Radgoni, ob tem pa je pri Gibini naletela na zasedo majhne skupine teritorialcev protidiverzantskega voda Ljutomer. Ti so najprej iz neposredne bližine zadeli oklepni transporter, ki je bil uničen, nato so kratek čas s pehotnim orožjem silovito obstreljevali druga vozila. Kolona je odgovorila z ognjem, zato so se pripadniki TO umaknili na rezervne položaje, česar pa nasprotnik očitno ni opazil, saj se je obstreljevanje njihovih domnevnih položajev nadaljevalo. JLA se je nato umaknila na hrvaško stran. Od tam je še enkrat poskusila prodreti čez naselje Banfi, kjer so jo po kratkem spopadu na barikadi, ki je ni uspela obiti, znova zavrnili, zato se je še isti dan vrnila v Varaždin. Tisti dan so bili v spopadih ranjeni trije pripadniki TO (Hari Steržaj pri Mekotnjaku oz. Kačurah, Vlado Kunčič pri Gibini in Branko Kaučič pri naselju Banfi), JLA pa je poleg izgub pri Mekotnjaku in v Radgoni imela še najmanj dva mrtva in neznano število poškodovanih pri Gibini.

---

⁷ Povzeto po: Švajncer, 1993, str.160

4.4.1.2 Zapisani spomini na bitki v Kačurah in Mekotnjaku (Ljubo Dražnik)

Kolona sestavljena iz 9 tankov je 27.6. ob 13.30 razrušila mejni prehod pred Središčem ob Dravi in ob 14.10 prebila barikado v Pušencih. V Ormož je prispela ob 15.00 uri in poskušala odstraniti barikado na mostu. Naloge niso opravili, zadržale so jih branjene ovire, kombinirane z minami v centru Ormoža. Prišlo je do spopada. Z »ambrustom« je bil zadet prvi tank. Enota se je potem umaknila iz Ormoža in nadaljevala prodiranje proti Ljutomeru. Zvečer ob 22.00 je prišlo do spopada pri Kačurah. Ovire iz podrtih dreves na glavni komunikaciji in branjene z dvema vodoma TO, jim ni uspelo prebiti, zato so jo hotelo zaobiti preko vasi Mekotnjak. Tu je prišlo do ponovnega spopada. En tank je bil zadet. Prodor na tej smeri je bil zaustavljen. Ta enota se je potem v zgodnjih jutranjih urah 28.6. umaknila proti Varaždinu.

4.4.2. Spomini na bitki v Kačurah (Miroslav Rauter)

Kako se spominjate bitki v Kačurah in Mekotnjaku, ki sta se dogajali v neposredni bližini vašega rojstnega kraja?

27.6. smo iz Ormoža dobili informacijo, da se tankovska četa JLA premika iz Ormoža proti Ljutomeru. Takoj smo začeli z organizacijo obrambe v Kačurah in v Mekotnjaku. Nalogo je dobil 102. jurišni odred TO. Problem je bil, da sta bila na razpolago samo 2. in 3. vod, saj smo 1. in 4. vod prejšnji dan poslali v Ormož. Iz štaba smo jim ukazali, da naj začnejo z grajenjem barikad in naj slednje ob prihodu agresorja tudi branijo. Za pomoč smo zaprosili tudi delavce cestnega podjetja Ljutomer, ki so se takoj odzvali na našo prošnjo. Proti večeru je prišel agresor do ovire, ker je s streljanjem ni mogel premagati, se je četa obrnila nadaljevala svojo pot proti Mekotnjaku. Tam smo imeli drugo branjeno oviro. 28.6. se je vnel spopad. Robert Gradiščaj je z ambrustom zadel tank. Agresor je takoj začel streljati nazaj z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Ker je bilo teritorialcev v primerjavi s četo JLA malo in so bili slabo oboroženi, so se teritorialci umaknili. Kljub temu je bil cilj dosežen, saj se je agresor v strahu pred še večjimi zgubami umaknil.

4.4 Primerjava

4.4.1 Skupni zapisani dogodki bitke v Kačurah

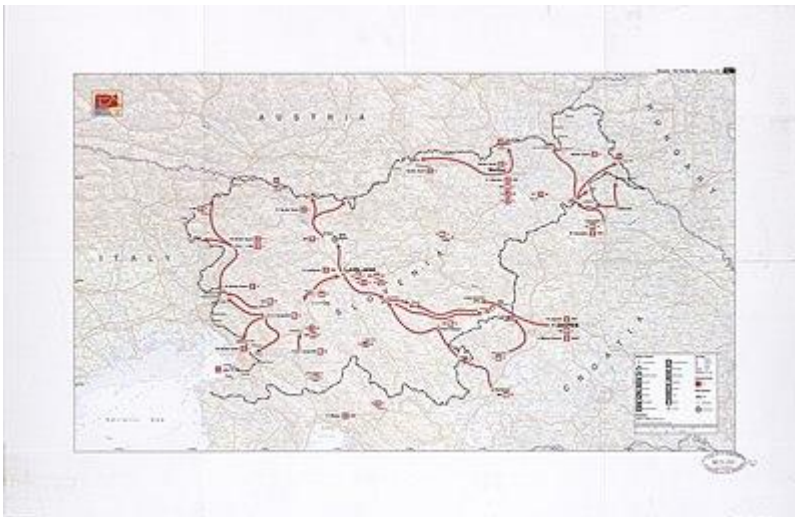
V vseh treh spominah je zapisano kako dobro so bile postavljene barikade, ker so zaustavile prodiranje agresorja. V tem boju se je videlo, da so branjene barikade iz podrtih dreves zelo učinkovite, zato so slednji model obrambe uporabili še v nekaterih drugih bojih. Prav tako je v vseh spominih zapisano, da je bil zadet tank. Slednje je bilo ključnega pomena za nadaljni potek boja. Tank je bil zadet z ambrustom, ki je bilo v desetdnevni vojni zelo učinkovito orožje.

Teritorialci so bili zelo slabo oboroženi in tudi številčno so bili v manjšini, zato so se po tem ko so zadeli tank umaknili na varno.

4.4.2 Razlike v zapisanih dogodkih bitke v Kačurah

V zapisu spominov Mladena Horvata je zapisano, da je v teh dveh bitkah ranjen Hari Steržaj, kar v ostalih dveh ni omenjeno.

Slika 2: Potek večjih operacij med vojno.

4.5 Spopad na Gibini (28.6.1991, ob 10.30)

Četrto b/s JLA, sestavljeno iz 3T, 4OT, 5 tovornjakov, 1 cisterne in 1 vozila za zvezo, je predstavljala oklepno mehanizirana enota, ojačena s pehoto, ki je po neuspelem prehodu pri Murskem Središču krenila proti Ljutomeru. Do spopada na Gibini je prišlo 28.6., ob 18.30.⁸

⁸ Povzeto po: Ribaš, Dražnik, Slokan, Magdič, ..., 2020, str. 62-64

območje Gibina-Banfi-Razkrižje je branil protidiverzantski vod Ljutomer (poveljnik Vlado Kunčič), razdeljen na dve skupini in diverzantski vod (poveljnik Bogdan Vrbnjak), razdeljen na tri skupine. Pri obrambi barikad je sodelovalo tudi osem ljutomerskih miličnikov.

Na relaciji Gibina-Razkrižje so bile tri ovire, ki so bile branjene po načelu zaporednih zased. Zasedo v Gibini je pripravila prva skupina protidiverzantskega voda (oboroženi z enim RM, AP in bombami). Razdelili so se v dve skupini. Ena z RM je udeleževala pred kolono, druga s pehotnim orožjem in bočno na kolono. Napad so pričeli, ko je bil nasprotnik z vozili oddaljen od njih 4-6m. Z močnim ognjem iz vsega orožja so zasipali nasprotnika in se hitro umaknili na drug položaj. V tem spopadu je imel nasprotnik dva mrtva, na strani TO so bili ranjeni Vlado Kunčič, Branko Kaučič in Dušan Meško.

Ta spopad se šteje na območju 73. poveljstva za enega najuspešnejših. Osem teritorialcev je pokazalo veliko hrabrost (posebej se je izkazal Milan Bolkovič) in prisilili so nasprotnika, da je od svoje namere prodiranja proti Ljutomeru odstopil ter nadaljeval prodiranje po hrvaškem ozemlju preko Štrigove in Banfija.

4.5.1.1 Spomini na spopad na Gibini (Mladen Horvat)

Kolona JLA je 27.6.1991 nekajkrat poskušala iz Štrigove prodreti proti Razkrižju, ampak jo je vod jurišnega odreda TO ustavil na barikadah pri Gibini. V spopadu je bil en tank zadet in lažje poškodovan, drugi oklepniki pa zaradi neustreznega terena niso mogli prodreti skozi položaje TO, zato je napad nadaljevala samo pehota, pred katero se je TO pravočasno umaknila na drug položaj in se tako izognila obkolitvi. Kolona se je po tem umaknila nazaj v Štrigovo, od koder je pozno zvečer začela nov prodor v smeri Razkrižja čez Koprive. Tam jo je dosegla vest o premirju, zato se je čez noč utaborila na mestu. Med akcijo je bil po poročanju ranjen en pripadnik TO.

4.5.1.2 Spomini na spopad na Gibini (Ljubo Dražnik)

IV. kolono je predstavljala izvidniška četa 32. mehanizirane brigade. Sestavljena je bila iz 3 tankov, 4 OT, 5 tovornjakov, 1 cisterne in 1 vozila za zvezo. V sestavi te enote sta bila tudi dva pehotna voda. Naloge in cilj te enote so najmanj jasni. Dvom v pravilnost uporabe izvidniške čete, ki je izvidovala v smeri Varaždin - Mursko Središče, je opisal v svojih spominih tudi polk. Popov (polk. Berislav Popov, 1996: 51). Odločitev o tem je bila sprejeta v poveljstvu korpusa, glede na udeleževanje te kolone pa lahko sklepamo, da je bil eden od ciljev omogočiti prehod preko mostov na reki Muri. Ta enota je začela izvajati svojo nalogo 28. 06. ob 10.30 uri, ko se je začel premik iz Varaždina proti Murskemu Središču. V Murskem Središču je ob 15.00 prišlo do pogajanj s pripadniki TO, ki so branili most na Muri. Glede na to, da je bila na mostu

barikada sestavljena iz kamionov s cisternami goriva, ki so onemogočale prehod preko tega mosta, se je pov. izv. čete odločil, da nadaljuje svoj prodor v smeri Razkrižja s ciljem, omogočiti prehod čez most na Muri pri Srednji Bistrici. Ob 18.30 uri je prišlo do spopada v vasi Gibina, na meji med Slovenijo in Hrvaško. Tu je imela izvidniška četa dva mrtva in več ranjenih (Mladen Marjanovič, 1991: 2). Po tem spopadu se poveljnik izv. čete odloči za prodor po komunikaciji Štrigova - Banfi. V poznih večernih urah pride do spopada v Banfiju. Glede na to, da je bila branjena ovira nepremostljiva, odstopijo od nadaljnega prodiranja proti Sloveniji. Z manjšo kolono, sestavljeno iz treh tankov in dveh oklopnih transporterjev, poskusijo še prodor po poljski poti preko Banfija do Veščice. Nadaljnje bojne aktivnosti prepreči v zgodnji jutranjih urah objavljeno premirje.

4.5.2 Spomin na spopad na Gibini (Mirko Rauter)

Kako se spominjate spopada na Gibini in ali se je v njem zgodilo kaj takšnega, da ste si to zares zapomnili?

V tem spopadu smo na cesti organizirali tri zaporedne branjene blokade. Zavedali se smo, da je ta boj zelo ključen, zato smo se nanj zelo dobro pripravili. Ko je četa JLA prišla do blokad jih je začela takoj napadati, teritorialci so vrnil napad. Četi JLA ni uspelo prebiti blokad, zato so se po krajšem boju se umaknili in nadaljevali prodiranje v smeri Banfija. V tem spopadu so bili ranjeni trije iz naših vrst (Dušan Meško, Vlado Kunčič, Branko Kaučič). Tudi agresor je imel 2 mrtva in več ranjenih. Prav tako je bila poškodovana vojaška oprema. Ta spopad je bil eden ključnih za nadaljna bojevanja na Banfiju.

4.5.3 Primerjava

4.5.3.1 Skupni zapisani dogodki spopada na Gibini

Četa JLA je poskušala prodreti preko mosta na Muri; vendar so jih zaustavile barikade. Zato so nadaljevale prodiranje skozi Gibino. Tam je prišlo do spopada katerem je bila poškodovana vojaška oprema agresorja, nekatera motorna vozila pa niso mogla nadaljevati zaradi neprimerne terena. Enote TO so se pravi časi lahko umaknile na drugo stran, saj jim je grozila obkolitev in to bi pomenilo poraz.

4.5.3.2 Razlike v zapisanih dogodkih spopada na Gibini

V spominih, ki jih je zapisal Ljubo Dražnik so zapisane le človeške izgube v spominih, ki jih je zapisal Mladen Horvat so zapisane le izgube vojaške opreme. Medtem ko mi je moj sogovorec potrdil oboje zapisano, je dodal da so bili tudi na strani TO trije ranjeni.

4.6 Spopad na Banfiju

Na Banfiju je organizirala obrambo druga skupina PDV (poveljnik Bojan Bolkovič) in oddelek diverzantskega voda. Obrambo so organizirali na vrhu pobočja, kjer se cesta serpentinasto spušča proti naselju. Ta del ceste je bil močno oviran z navzkrižno porušnim drevjem. Ob 21.40 pride do spopada. Ker nasprotnik preko branjene ovire ni uspel prodreti, je poskusil prodor po poljski cesti preko Banfija do naselja Veščice. Nadaljne bojne aktivnosti se prenehajo po objavljenem premirju.

4.6.1.1 Zapisani spomin spopada na Banfiju (dr. Alojz Šteiner)

V petek 28. junija je izvidniško četo sestavljeno iz treh tankov, treh kolesnih oklepnikov, štirih vozil za prevoz pehote in po enega vozila za zvezo, tovornega motornega vozila in sanitetnega vozila najprej poslali proti Murskemu Središču, da bi zasedla mejni prehod Dolga vas. Ker jim to ni uspelo, so jo usmerili v smeri Razkrižja. Tako je ob 18. uri prišlo do prvega spopada v Gibini. Tu je imela bojna skupina JLA dva mrtva in več ranjenih. Po tem so poskušali še s po komunikaciji Štrigova-Banfí. V poznih večernih urah je prišlo do spopada še v Banfiju. Glede na to, da je bila branjena ovira nepremostljiva, prodiranja niso nadaljevali. 29. junija ob 00.30 se jim je po hrvaški strani iz Središča ob Dravi prišla na pomoč tankovska četa 1. mehaniziranega bataljona sestavljena iz osmih oklepnih vozil, tj. bojnih tankov in tanka za izveliko ter poveljniškega oklepnega transporterja. Z manjšo kolono, sestavljeno iz šestih oklepnih vozil, so poskusili prodreti še po poljski poti preko Banfija do Veščice, kjer so bili prav tako zaustavljeni. Potem, ko tudi tokrat niso uspeli sta se obe enoti JLA 29. junija do 8.15 vrnili na zbirno mesto v Središče ob Dravi. Na omenjene tri spopade z JLA danes slovenske osamosvojitelje spominjata dva bojna znaka Gibina in Razkrižje.

4.6.1.2 Zapisani spomin spopada na Banfiju (Ljubo Dražnik)

Ob 18.30 uri je prišlo do spopada v vasi Gibina, na meji med Slovenijo in Hrvaško. Tu je imela izvidniška četa dva mrtva in več ranjenih (Mladen Marjanovič, 1991: 2). Po tem spopadu se poveljnik izv. čete odloči za prodor po komunikaciji Štrigova - Banfí. V poznih večernih urah pride do spopada v Banfiju. Glede na to, da je bila branjena ovira nepremostljiva, odstopijo od nadaljnega prodiranja proti Sloveniji. Z manjšo kolono, sestavljeno iz treh tankov in dveh oklopnih transporterjev, poskusijo še prodor po poljski poti preko Banfija do Veščice. Nadaljnje bojne aktivnosti prepreči v zgodnji jutranjih urah objavljeno premirje.

4.6.3 Spomini na spopad na Banfiju (Miroslav Rauter)

Ali so bile v spopadu na Banfiju ovire res tako ključne in zakaj je bilo temu tako?

Da, ovire so bile na Banfiju res ključnega pomena, saj so zaustavile nasprotnika, ki je bil v številčni premoči in je imel zelo velike ambicije. Ovire so bile res kvalitetno, ter premišljeno postavljene. Agresor jih ni mogel obvoziti, njegova vozila pa so bila dokaj počasna in slabo okretna. Tudi teritorialci, ki so bili takrat tam so opravili odlično delo in prav ta zmaga je pripomogla do tega, da je v jutranjih urah sledilo vsesplošno premirje.

4.6.4 Primerjava spominov

4.6.4.1 Skupni zapisani dogodki spopada na Banfiju

Po neuspelem prodiranju na Gibini se je četa JLA odpravila na prodiranje proti Banfiju, kjer je naletela na branjene ovire. Z velikimi ambicijami je poskušala premagati branjeno oviro, vendar ji to ni uspelo, zato se je četa obrnila. Kasneje je zmanjšana četa poskušala ponovno prodreti po poljskih cestah vendar zopet neuspešno.

4.6.4.2 Razlike v zapisanih dogodkih spopada na Banfiju

V spominu Mladena Horvata je zapisano, da je v ponovnem prodiranju JLA bilo udeleženih 6 mehaniziranih vozil, medtem ko je v spominu Ljuba Dražnika zapisano, da je bilo le teh 5.

4.7 Obdobje od 29.6. do 2.7. 1991

Od 29.6. do 2.7. 1991 je nastopil čas premirja. Osnovna naloga za enote TO je bila, da se po vseh naporih nekoliko odpočijejo in spopolnijo z orožjem in strelivom. Težišče je bilo na popolnitvi s PO orožjem.

4.7.1 Spopad v Gornji Radgoni in pogajanja

29.6. zvečer javijo iz Gornje Radgone, da oklepni transporterji iz eno JLA na mejnem prehodu prevoze do stražnic v Gornji Radgoni in nazaj. Istočasno je bilo javljeno, da poveljnik Popov želi pogajanja, ampak samo s poveljnikom območja. Zjutraj 30.6., ob 3.30 je poveljnik Ljubo Dražnik odločil, da bo ob 8.00 opravil prva pogajanja s polkovnikom Popovom, in sicer v spremstvu skupine vojakov iz posebnega voda in 2. vodom Jod iz Ljutomera (poveljnica, poročnica Jacqelina Steržaj), ki je bil na podlagi ukaza poveljnika pokrajine poslan kot pomoč enotam v Gornji Radgoni.

Poveljnik območja je iz Gornje Radgone poklical poveljnika VŠP-Vlada Miloševića in ga seznanil z razmerami in s svojo odločitvijo. Poveljnik VŠP mu je pogajanja odsvetoval, potem pa mu dovolil s pripombo, da jih izvaja na lastno odgovornost. To so bila prva pogajanja v bojnih razmerah, ko je nasprotnik že imel padle in ranjene. Njihov odgovor na te razmere je bil neznanka.

Za zaščito pogajanj je poveljnik območja določil tri ostrostrelce.« Če ustrelijo mene, ustrelite vi njih«, je bil njegov ukaz. Pogajanja so se začela ob 08.30, udeležila sta se jih poveljnik Ljubo Dražnik in komandir PP Gornja Radgona, Stanko Sakovič, na strani enote JLA pa polkovnik Popov s stotnikom JLA. Pogajanja glede na predajo niso uspela, je pa poveljnik območja ob grožnji, da bo oklopni transporter, če se bo gibal po mestu, uničen, dosegel, da so ostala vsa vozila JLA po tem pogovoru stalno na mejnem prehodu. Pogovorili so se tudi o prevzemu mrtvega podčastnika JLA. Pogajanja niso bila uspešna, ker je Popov vztrajno zahteval, da na pogajanja pride Vlado Milošević in župan Gornje Radgone. Vlado Milošević je bil takrat poveljnik Vzhodnoštajerske pokrajine TO (1990-1992).

Operativno poveljstvo in enote, ki so bile v obrambi mesta Gornje Radgone, so bile potrebne strokovne in moralne podpore. Zato je poveljnik Ljubo Dražnik odločil, da še isti dan pošlje v Gornjo Radgono načelnika ObmŠTO Mirka Rauterja z nalogo, organizirati blokado mejnega prehoda. Takoj po prihodu Mirka Rauterja v Gornjo Radgono se je začela organizacija blokade mejnega prehoda in s tem enote JLA. Sodelovale so enote TO, policije in civilna obramba. Blokada je bila postavljena že 1.7. zjutraj.

Vse je bilo pripravljeno za oborožen spopad, vendar zaradi mnenja lokalnih oblasti (možnost velikega rušenja in žrtev) do njega ni prišlo in predlagana so bila pogajanja. Pogajanja so se začela 1.7. ob 17.00. Istega dne je prišel v Gornjo Radgono načelnik PŠTO Alojz Šteiner, ki je prinesel dodatna navodila za poveljstvo TO v Gornji Radgoni in imel pooblastilo državnega vodstva za možne odločitve na pogajanjih. Na pogajanjih so sodelovali Mirko Rauter, Alojz Šteiner in doktor Ostan, vendar brez rezultatov. Ogled položajev TO v Gornji Radgoni je izvedel tudi poveljnik VŠP Vlado Milošević, pogajanja s Popovom pa ni opravil, ker jih je leta zavrnil.

4.7.1.2.1 Zapisani spomini na spopad v Gornji Radgoni in pogajanja (Mladen Horvat)

Blokada JA je bila dokončana in TO pripravljena na napad, ki so ga zaradi verjetnih civilnih žrtev in gmotne škode v mestu odložili. Popoldne so se zato pogajanja nadaljevala, vendar se Popov s svojo enoto ni hotel umakniti, čeprav je bil že od jutra popolnoma blokiran z enotami TO in milice, ki so po pridobljenih okrepitvah šteje 450 mož, ker bi na slovensko zahtevo ob tem moral izročiti orožje. Postalo je jasno, da se JLA v Radgoni ne bo vdala zlepa, zato so enote TO 2. julija ob 14.30 dobile ukaz za napad. Na tanke so nekaj po 16. uri izstrelili tri protiklepne izstrelke, vendar brez večjih posledic za nasprotnika, ta je odgovoril s silovitim ognjem iz tankovskih mitraljezov, nato pa še s topniškim obstreljevanjem mesta. Pri tem je bil ranjen en pripadnik TO, za žrtve oziroma ranjene na drugi strani ni podatkov. V spopadu, ki je trajal vse do 21. ure, je bilo poškodovanih veliko civilnih objektov v mestu, vključno z gradom in

cerkvenim zvonikom. Hkrati z oklepno kolono na mejnem prehodu so Posebna enota milice in oba diverzantska voda TO iz Gornje Radgone napadli posadko JLA v obmejni stražnici Gornja Radgona. Posadka se je popoldne po uri obstreljevanja vdala. Prav tako so enote TO in milice blokirale vse dostope do mesta in s tem preprečile morebitne poskuse preboja oziroma pomoči do obkoljene enote v mestu. TO je tako nevtralizirala nasprotnika za svojim hrbtom in prišla tudi do svojega orožja, ki je bilo v skladiščih JLA. V odgovor na aktivnosti TO sta ob 18.35 dve letali JLA bombardirali območje Avtoradgone v mestu, vendar brez večjih posledic

4.7.1.2.2 Zapisani spomini na spopad v Gornji Radgoni in pogajanja (Ljubo Dražnik)

Polkovnik Popov se je vseeno prebil do mejnega prehoda Gornja Radgona, nasproti oklepni enoti jugoslovanske vojske pa se je postavilo okoli 700 teritorialcev, ki so položaje zasedli na hribu nad mejnim prehodom in na nasipu reke Mure. Poveljeval jim je Rauter. Pri obrambi smo aktivno sodelovali tako s policisti kot s civilisti. Navodila za ukrepanje pogosto niso bila popolnoma jasna in da tudi vojaški ukazi niso bili takšni, da bi bilo vsem jasno, kaj je treba v nekem trenutku storiti. Zato je padla odločitev, da se začnejo pogajati. Vseeno je bil neki pat položaj, tega so se oboji zavedali. A pogajanja se niso začela dobro. Polkovnik Popov je bil namreč neizprosen vojak. Ko so prišli do Kerenčičeve ulice, je že zahteval, da se razorožijo. Ko so s stotnikom Alojzom Šteinerjem in zdravnikom Miranom Ostanom nato prišli do njega, njih je najprej odslovil. Rekel je: 'Ne bom se pogovarjal z vami, tudi partizanski generali so se pogovarjali le s švabskimi generali. Šteiner in Rauter pa sta bila samo stotnik in poročnik. A so vztrajali, mu povedali, da morajo oditi, sicer se bo zanje slabo končalo. Drugega julija 1991 se je v Gornji Radgoni zgodil glavni spopad, ki je trajal pet ur. Veliko objektov je bilo poškodovanih, tudi cerkveni zvonik. Po spopadu so obnovili pogajanja. Popovu so naslednji dan zjutraj postavili ultimat, dogovorili smo se za njegov odhod ob 19. uri. Po Sloveniji so se že začeli umiki enot JLA. Ljudje so se sicer spraševali, zakaj je lahko Popov odpeljal vso svojo oborožitev, a to je bil del navodil in dogovora, da ne bi bilo še večje škode. Zato so jih tudi spremljali na poti do meje s Hrvaško, da ne bi bilo morebitnih incidentov.

4.7.1.3 Spomini na spopad v Gornji Radgoni in pogajanja

Kako je prišlo do tega, da ste bili poslani v Gornjo Radgono in kakšna je bila Vaša vloga v pogajanjih?

Poveljnik Ljubo Dražnik me je poslal v Gornjo Radgono z namenom načrtovanje obrambe Gornje Radgone pred agresorjem. Zaradi bližajočega se konvoja JLA proti Gornji Radgoni je 73. območni štab je zato okrepil enote v blokadi v Radgoni, oblikoval se je tudi vod

prostovoljcev v Ljutomeru. Blokada je bila narejena po mojih načrtih. Teritorialna obramba je bila zdaj pripravljena na napad, vendar je ta bil zaradi verjetnih civilnih žrtev. Popoldne so se pogajanja nadaljevala, vendar se Popov ni želel niti slišati o umiku. Za začetek pogajanj je zahteval župana Gornje Radgone in poveljnika vzhodnoštajerske pokrajine Vladimirja Miloševića. Že naslednje jutro smo prejeli ukaz za najvišjo stopnjo bojne pripravljenosti. Vse enote sestavljene iz okoli 420 pripadnikov so bile na položajih okoli mejnega prehoda že tretji dan. Takrat sem vodil poveljstvo v Gornji Radgoni. Ob 14.30 sem dobil pisni ukaz za napad od 7. pokrajinskega štaba Miloševića, če se Popov ne bi hotel predati. Ker se Popov ni hotel predati smo izvedli napad. V napadu je bil ranjen eden od teritorialcev, ki so izvedli ta napad, ker mu ni uspelo pravočasno priti v zaklon. V napadu spopada, ki je trajal vse do 21. ure, je bilo poškodovanih precej objektov v Gornji Radgoni, vključno z gradom in cerkvenim zvonikom. Naslednji dan je Popov privolil v pogajanja, ki so prinesla premirje in umik enot JLA iz Gornje Radgone. Takrat smo četo JLA tudi pospremili do Hrvaške meje, da nebi prišlo do incidentov. Dogovorjeno je bilo, da lahko enote JLA vso opremo vzamejo s seboj.

4.7.1.4 Primerjava

4.7.1.4.1 Skupni zapisani dogodki spominov na spopad in pogajanja v Gornji Radgoni

Popov se je s svojo četo JLA ustalil v Gornji Radgoni. Teritorialci so zahtevali pogajanja, vendar Popov se z njimi ni hotel niti pogovarjati. Zahteval je pri Vladimirja Miloševića in župana Gornje Radgone na pogajanja. Ker se to ni zgodilo so teritorialci pod vodstvom Mirka Rauterja še utrdili barikade, ter se pripravile na napad na Popovo četo. Drugega julija je Rauter dobil ukaz za napad. Boj je trajal približno 5 ur. Poškodovanih je bilo veliko objektov, med drugimi tudi grad in cerkveni zvonik. Popov je naslednji dan uvidel, da ne more zmagati. Iz drugih delov Slovenije so prihajale informacije o umikanju enot JLA. Tako, da je Popov privolil v pogajanja v katerih je sodeloval tudi Rauter. Pogajanja so prinesla umik JLA, ki jih je TO pospremila do hrvaške meje. Dogovorjeno je bilo, da lahko enote JLA vso opremo vzamejo s seboj.

4.7.1.4.2 Razlike v zapisanih dogodkih spominov na spopad in pogajanja v Gornji Radgoni

Vsi trije zapisi spominov se ujemajo in nisem našel nikakršnih nasprotij.

4.7.2 Dogajanje v Ljutomeru v času napetih spopadov v Gornji Radgoni

Na območnem poveljstvu Ljutomer se v času premirja organizira prerazporeditev enot, tako da je bila zagotovljena obramba na celotnem ozemlju in s tem minimalna možnost presenečenja s strani JLA. Prihajale so tudi nove pošiljke orožja (predvsem protioklepne). Le-tega je bilo potrebno razporediti med enote. S tem orožjem je bilo potrebno seznaniti v/o in jih naučiti

⁹rokovati. Vse to so bile naloge, ki so zahtevale stalno aktivnost enot TO in še posebej pripadnikov stalne sestave.

Po obvestilu zalednega organa 7. PŠTO se je zaradi pomanjkanja streliva in MES začelo 2.7.1991 pod vodstvom PPZ Alojza Novaka iz skladišča Ložnica-Slovenska Bistrica voziti strelivo in MES (deset kamionov). Z delom prevzetega streliva in MES so se dopolnile enote TO, del pa se je skladiščil pri občanah v Gornji Radgoni in Ljutomeru.

Velik problem in stalen psihološki pritisk za enote na tem območju je predstavljala oklepno mehanizirana enota JLA, ki se je nahajala pred Središčem ob Dravi. Nenehno prižiganje in obračanje tankov je zahtevalo neprestano pripravljenost in budnost enot. V tem času se je po načrtu oviranja organiziralo in naredilo veliko ovir na vseh pomembnejših komunikacijah. Na območju vasi Stara Nova vas se organizira ovira iz palet opek, ki so se kasneje izkazale za zelo učinkovite.

Poveljnik območja Ljubo Dražnik je opravil tudi informativni sestanek z družbenopolitičnim vodstvom občine Ljutomer, srečal pa se je tudi s predsednikom IS Občine Ormož.

4.8 Preprečevanje ponovnega prodiranja JLA od 2. do 4.7. 1991

Zamisel napadnih b/d JLA:

V času premirja je general Trifunović koval načrt za rešitev Popova iz Gornje Radgone. Generalu Avramoviču, ki v tem času zamenja generala Kolška, je predlagal, da se izvrši zračni desant na Gornjo Radgono, odvrne pozornost teritorialcev od mejnega prehoda in tako omogoči preboj enoti na prehodu. Pri teh bojnih aktivnostih bi morale sodelovati tudi letalstvo. Ta zamisel ni bila sprejeta. Ukazano je bilo, da omogoči preboj iz Gornje Radgone močna kombinirana enota JLA. Jedro te enote so predstavljali pripadniki motorizirane brigade iz Bjelovarja, oklepna sredstva pa so popolnili iz 32. mehanizirane brigade iz Varaždina.

Zamisel ob uporabi enot je bila naslednja: Glavne sile bodo delovale v smeri Središče ob Dravi-Ljutomer-Gornja Radgona z nalogo, da omogočijo preboj in vrnitev enote na mejnem prehodu v Gornji Radgoni. Pomožne sile bodo istočasno z glavnimi delovali v smeri Martin ob Muri-Gibina-Razkrižje s ciljem zagotoviti nadzor nad komunikacijo Ljutomer-Murska Sobota in vezati nase sile TO ter tako omogočiti realizacijo naloge glavnih sil. V primeru zaostrenega stanja na bojišču se organizira še enota za intervencijo z nalogo, da v primeru potrebe intervenira in omogoči izvršitev naloge glavnim silam.

---

⁹ Povzeto po: Ribaš, Dražnik, Slokan, Magdič, ..., 2020, str. 65-68

4.9 Spopad v Presiki (2. 7. 1991, ob 13.00)

Premirje je bilo končano 2.7.1991 ob 13.00 uri. Takrat je krenila na pot peta oklepno mehanizirana bojna skupina JLA, ki je v Slovenijo prodrla preko Središča ob Dravi in nato preko Vitana in Presike prodirala proti Ljutomeru.

4.9.1 Spopad v Presiki

Do prvega spopada v občini Ljutomer je prišlo ob 18.45 v naselju Presika. Tam se je nahajal diverzantski vod (poveljnik Ljubo Smodiš) iz Ljutomera in skupina policistov, ki se je priključila k vod. Civilisti iz bližnjih hiš so se že pred bojem umaknili na varno. Borba v Presiki je trajala približno dve uri. Nasprotnik je izgubil 1 tank in dva oklepna transporterja. Predhodno so teritorialci napadli agresorja na Kogu. Tam je izgubil dva tanka. Zaradi streljanja je bila na hišah ob cesti v Presiki ogromno škode. Slednje je bila posledica nekontroliranega streljanja.

V transporterju, ki je bil zadet direktno z ročnim protioklepnim orožjem iz razdalje približno 50m, so trije vojaki izgubili življenje, ostali so bili ranjeni. Tank in drugi oklepni transporter sta bila zadeta v gosenice. V tem spopadu sta se posebej izkazala vojak Miran Medvar in miličnik Lichtenvalner (Smodiš, L., 1991: Poročilu poveljniku območja po končani akciji, 2.julij).

Ta zmaga je imela zelo velik pomen za nadaljnje boje, saj je morala častnikov in te enote zelo upadla.

4.9.1.1 Zapisan spomin na spopad v Presiki (Jožef Horvat)

Oklepna enota JLA je nadaljevala pot čez Kog. Na Gomili pri Kogu je en tank obtičal ob cesti. Glavnino kolone so v Presiki ustavili pripadniki Ljutomerske TO. Naslednji dan se je kolona JLA po neuspelem preboju skozi Presiko vračala čez Kog proti Središču. Na Bajzoku pri Kogu je prišlo do spopada med pripadniki TO in oklepniki. Pri tem je na škarpi ob cesti obtičal še en tank. Bil je poškodovan od izstreljene protitankovske mine. Ob tem spopadu s pripadniki TO so oklepniki JA poškodovali več hiš, tri poslopja pa požgali. Po neuspelem poskusu preboja proti Gornji Radgoni se je JLA vrnila v svojo bazo na mejno ploščad. Sledilo je nekako premirje, oziroma dogovor med Republiko Slovenijo in Jugoslovansko armado. Enote JLA so

se morale vrniti v vojašnice. Tudi po teh spopadih ni bilo na naši strani nobene žrtve, tudi ranjenih ne. Enote JLA so imele nekaj ranjenih, nekaj jih je pobegnilo ali pa se predalo.

4.9.1.2 Zapisan spomin na spopad v Presiki (Mladen Horvat)

JLA si je prizadevala, da bi olajšala pritisk na svojo obkoljeno enoto v Radgoni, zato je vzpostavila stik z njo. Popoldne 2. julija je oklepna kolona, ki je bila do tedaj v Središču ob Dravi, odpravila proti Ljutomeru. Šlo je za najmočnejše sile, kar jih je JLA do tedaj uporabila za vdor na slovensko ozemlje. Prispela je do kraja Presika, kjer se je nato malo po 18. uri pri barikadi vnel spopad, v katerem so pripadniki diverzantskega voda TO in milice po prvih poročilih onesposobili dva tanka, oklepni transporter pa je obtičal v jarku (pozneje se je izkazalo, da je šlo za dva tanka in en oklepni transporter, od katerih je bil eden huje poškodovan, v njem pa so bili ubiti trije pripadniki JLA, ki je imela tudi sicer več ranjenih). Pri tem so bili ubiti trije pripadniki JLA, več pa je bilo ranjenih. (pozneje se je izkazalo, da je šlo za dva tanka in en oklepni transporter, od katerih je bil eden huje poškodovan, v njem pa so bili ubiti trije pripadniki JLA, ki je imela tudi sicer več ranjenih). Kolona je nato po umiku enote TO na rezervne položaje obvozila ovire in se prebila na cesto proti Ljutomeru ter prenočila v Stročji vasi.

4.9.2 Spomini na spopad v Presiki (Miroslav Rauter)

Kateri boj na območju občine Ljutomer je bil prvi?

Prvi spopad v občini Ljutomeru se je zgodil v Presiki. Sam sem bil takrat v štabu. Kolona JLA je prišla iz Središča ob Dravi. Sprva so se koloni uprli že na Kogu, kjer je prišlo do nekontroliranega streljanja in večje škode na objektih. Nato se je kolona odpravila proti Presiki, kjer se je nahajal diverzantski vod TO pod poveljstvom Ljuba Smodiša. Prišlo je do spopada, ki je trajal približno dve uri in pol. V spopadu so pripadniki TO zelo uspešno uporabili ročno protioklepno orožje, s katerim so agresorju zadali izgube in ga tako tudi premagala. V spopadu je bila poškodovana ali uničena večina opreme agresorja, gmotna škoda je bila tudi na objektih ob cesti. Ta zmaga je bila zelo pomembna, če ne celo ključna za nadaljni potek vojne, saj je imel agresor s to enoto JLA velike načrte in pričakovanja. Še posebej je to vplivalo na potek bojev v Gornji Radgoni, kamor bi morala ta enota JLA priti. V boju so umrli trije vojaki JLA, sedem pa je bilo ranjenih. V boju se je nekaj pripadnikov JLA tudi predalo, nekateri pa so zbežali. V naših vrstah sta se še posebej izkazala miličnik Venčeslav Lichtenvalner in vojak Miran Mednar.

4.9.3 Primerjava spominov

4.9.3.1 Vsem skupni dogodki boja pri Presiki

V vseh treh spominih je poudarjena velika pomembnost boja za nadaljni potek vojne. Prav tako se spomini datumsko in časovno ujemajo. Prav tako je poudarjeno, da je bila škoda na objektih in na vojaški opremi velika. Agresor je izgubil dva tanka in en oklepni transporter. Prav tako je bil ta boj eden izmed najbolj srditih, saj so na strani JLA umrli trije vojaki, 7 pa je bilo poškodovanih. V vseh spominih je tudi omenjeno, da so se enoti uprli že na Kogu, kjer je prišlo do nekontroliranega streljanja in zato tudi večje gmotne škode na objektih. Vsi pa se v spominih strinjajo, da je bila zaseda zelo učinkovita, kar je bila tudi posledica pravih navodil iz štaba v Ljutomeru.

4.9.3.2 Razlike v opisanih dogodkih boja pri Presiki

Opisani spomini dogodkov se razlikujejo v tem, da mi je intervjuvanec povedal, da je bil del vojaške opreme agresorja uničena oz. tako poškodovana, da je niso mogli ve uporabljati. Medtem ko pa je v spominih zapisano, da je vojaška oprema obtičala ali pa je bila le poškodovana.

Po tem boju sta bila le še boja v Pristavi in Ljutomeru, kjer so prav tako nasprotnika zaustavili z branjenimi ovirami in agresor ni dosegel več nobene zmage.

Slika 3: Oklepniki JLA.

4.10»Pogajanja« o predaji oklepnih vozil (4.7.1991, ob 10.00)

TO je v času spopadov, zajela dva tanka, 3 oklopne transporterje in helikopter MI-8. Razen helikopterja so vsa ta bojna sredstva bila uporabna za oborožen boj in kasneje vključena v sestav SV. Zasluge za to, da smo zajeta vozila zadržali v Sloveniji ima poveljnik območja major Ljubo Dražnik, ki je ukazal, da se vsa vozila zberejo v podjetju Tehnostroj Ljutomer in skrijejo pod nadstrešnice, da niso vidljiva v primeru zračnega opazovanja.

Po sklenjenem premirju, četrtega julija, ob 10.00 je bil poveljnik območja s strani milice obveščen, da se nahaja na območju Ljutomer večja vojaška enota JLA in da se želi poveljnik te enote pogovoriti s poveljnikom TO. Pogovor je bil med Pristavo in Ljutomerjem. Polkovnik JLA je zahteval, da se jim v skladu z zavezami premirja predajo vsa mehanizirana vozila JLA na tem območju. Imeli so vozila za prevoz in seznam ter lokacije za tanke in oklopne transporterje, ki naj bi jih odpeljali v Varaždin.

Poveljnik TO je bil pred težko odločitvijo. Odgovoriti je moral takoj, nobenih navodil s strani nadrejenega poveljstva pa ni imel. Hitro in prepričljivo je odgovoril, da so vsa ta vozila odpeljana in predana v PŠTO Maribor, na območju Ljutomera pa se nahajajo samo uničena¹⁰ vozila v Presiki in Banfiju. O tem, da so tanki in oklopni transporterji le km vstran, JLA ni imela informacij. Tako so odšli s praznimi vozili nazaj, TO pa je dosegla še zadnjo zmago.

¹⁰ Povzeto po: Ribaš, Dražnik, Slokan, Magdič, ..., 2020, str. 70-73

4.11 Sklepna ocena

Osnovni cilj je bil dosežen, saj je bila poveljnikova zamisel v celoti realizirana. Nasprotnik ni prišel do Gornje Radgone in tako ni rešil Popova iz blokade, kar je bil njegov cilj. Z velikim številom obrambnih položajev in pogumom, ki so ga pokazali pripadniki TO, so vplivali na poslabšanje moralno-psihološkega stanja nasprotnika, ki je imel velike izgube v ž/s in MTS.

Različne oblike ovir, ki so bile narejene iz posek, palete opek in drugih priročnih materialov, so omogočile uspešen in učinkovit način oviranja. Nadzor nad celotnim območjem, vključno z državnimi mejami, so prevzele enote 73. ObmŠTO. Ta cilj je bil dosežen predvsem zaradi dobrega vodenja in poveljevanja ter upoštevanja vseh dejavnikov oboroženega boja.

V največji meri se je upoštevala pokritost celotnega območja in s tem preprečevanje vojaškega presenečenja s strani nasprotnika. Za doseg tega uspeha je bila potrebna velika samostojnost enot pri izvajanju b/d. Nadzor nad območjem je zahteval racionalno in učinkovito organizacijo rezerve. Veliko prednost za enote TO je predstavljalo poznavanje ozemlja, kar je zagotavljalo uspešno izvajanje b/d.

Zelo uspešno in dobro je bilo sodelovanje z milico in CO, kar velja posebej za pomoč pri oviranju, prehrani, nastanitvi, zdravstveni oskrbi, prevozih in nekaterih oblikah intendantske zagotovitve.

Enote JLA so na območju 73. ObmŠTO doživele popoln vojaški poraz. Na koncu spopadov ni bil realiziran noben zastavljen cilj. Doživele so tudi svoj moralni poraz. Ta poraz je imel kasneje tudi posredni vpliv na vojno na Hrvaškem.¹¹

Slika 4: Tank JLA, ki so ga zasedli slovenski teritorialci.

5. OSAMOSVOJITVENA VOJNA V SLOVENIJI

5.1. Kronološki potek osamosvojitvene vojne

SREDA 26.6.- svečana proslavitev samostojnosti Republike Slovenije¹²

ČETRTEK 27.6.-enote JNA dobijo nalogo »zavarovat meje«, s tankovskimi prodori in helikopterskimi desanti zasedajo mejne prehode, teritorialna obramba Slovenije jih ustavlja z močnimi blokadami, tankovske enote iz smeri Hrvaške napadejo Ormož, desant na Trzin

PETEK 28.6.- v bitki na Medvedjeku zaustavljeno prodiranje tankovskih enot, tudi v bitki za Šentilj blokada zdrži, v obeh bitkah civilne žrtve letalskega bombardiranja, zasedba Gornje Radgone, letalski napad na Brnik, vojaškim enotam ne uspe prečkati Mure , osvoboditev Holmeča

SOBOTA 29.6.- vse več pobegov iz enot JNA, mejni prehod v Škofijah drži enota poblaznelega oficirja, zasedanje slovenske skupščine v vojnih razmerah, mobilizacija vojaških enot v Srbiji se nadaljuje

NEDELJA 30.6.- ultimatum Republiki Sloveniji se izteče s sirenamimi za zračni napad

¹² Povzeto po: Štandeker, 1991, str.104

PONEDELJEK 31.6.- eksplozija skladišča orožja na Črnem Vrhu nad Idrijo, osvoboditev Karavanškega predora

TOREK 2.7.- v bitki pri Krakovskem gozdu in pri Prilipah uničenih osem tankov in transporterjev, bombardiranje oddajnikov po Sloveniji, bombe zgrešijo Ljubljanski grad, bitka za Dravograd, izpad tankovskih enot iz Vrhnike zaustavljen, zračni napad na Kočevsko Reko

SREDA 3.7.-prekinitev ognja, večina mejnih prehodov je v slovenskih rokah

ČETRTEK 4.7.- do totalne vojne, ki jo je napovedal general Adžič, ne pride, vojake JNA v Sloveniji obiščejo starši iz Srbije in drugih republik

PONEDELJEK 8.7.- Brionska deklaracija

PONEDELJEK 15.7.- v Jugoslavijo prispe prva skupina opazovalcev Evropske skupnosti¹³

ČETRTEK 18.7.- predsedstvo SFRJ sprejme sklep, da se JNA v treh mesecih umakne iz Slovenije

5.2. Vojna skozi oči vojakov

S tem, ko smo vzeli nase dejanje, skok v neznano, smo postali, Evropa- lahko bi rekli bolj Evropa od nje same. Če namreč kaj definira pojem »Evrope«, je to prav brezpogojna pripravljenost, vzeti nase dejanje. To je dejanska svoboda: ko ni izbire, ko preprosto »ne moreš drugače«, in ko to dejanje v polni samoti vzameš nase.

Do 26. junija je veljalo, da je JNA porok enotne Jugoslavije, v resnici pa je bilo prav nasprotno. Jugoslavija je zagotavljala obstoj JNA. Zvezne institucije ne nadzorujejo vojaških organov, ampak prav narobe, vojaški organi neposredno vodijo delo zveznih tel¹⁴es. Militaristično okupiranje držve ni plod naključnih domislic paničnih oficirjev, ampak doktrinarni načrt. Če se kaj takega zgodi v Južni Ameriki, govorijo o državnem udaru.

Avstrijska fotografa sta se od drugih razlikovala po svojem brezhibnem safari džipu, s katerim sta se vozila po prazni letališki stezi. Eden od njiju je stal na strehi in fotografiral, drugi pa je vozil. Sredi piste se je njun avto v trenutku spremenil v ognjeno kroglo.

Na vprašane zakaj so streljali na Adriin airbus, je podpolkovnik Jerič v Cerkljah odgovoril, da niso streljali na hangar. Polkovnik Martinovič pa je v Zagrebu trdil ravno nasprotno. »Zadetek

---

¹³ Povzeto po: Štandeker, 1991, str.104

¹⁴ Citirano po: Rapoša, 1991, str.93

ima koncentracijo po dolžini 10 do 30 metrov in 5 do 6 metrov po širini. Razumite kaj pomeni lansirati 64 raket v rafalu, ki traja 1,1 do 1,4 sekunde. Nismo zgrešili.«

Eden od teritorialcev je čakal in na ramenu stiskal bazuko. Prek te blokade jih ne bomo spustili brez boja, so že prej povedali. En srčni utrip. Tako preprosto in sočasno. Strel, tank se trese, dim. In nič več, samo tišina zaustavljenega stroja.

Z oglušujočim zvokom so presekali zrak migi, okrog so zapršeli šrapneli izstreljenih raket. Petletne punčke starši po nekaj minutah niso mogli več miriti, začela se je tresti in jokati. Pilotov ni zanimalo kdo je civilist in kdo vojak... Z desnega krila prve borbene vrste so zahtevali bolničarja...deset mrtvih, med njimi pet voznikov kamionov...

Kamioni so uničeni, steklo, blato. Čisto spredaj ženska vlačí neko telo, tanki za njo se še ne premikajo. Izogniti se eksploziji po travniku. Polno vode. Pri prvem tovornjaku v jarku ležijo trupla in ranjeni, ki so grozno ranjeni in kaj lahko narediš.

Privrši snopič belih lističev, na katerih so pod petnajstimi klicaji z značilno zeleno barvo , Zaradi katere vedno veš, da si doma vklesani tile svarilni stavki: » Vojaki, vaši poveljniki so vas zavedli z lažmi o domnevni ogroženosti Jugoslavije. Največjo nevarnost predstavljajo prav vaši poveljniki...peljejo vas v smrt... Zapustite to krvavo vojsko, obrnite cevi proti svojim norim oficirjem!« Jagenjčki niso obmolknil. ¹⁵

Janez devetnajst let, je pobegnil šele prejšnjo noč: »Videl sem, kako se je v našo kasarno pripeljala nazaj kolona z mrtvimi in ranjenimi in kako nesmiseln je bilo vse. Postrojili so nas na dvorišču, da bi jo pričakali v zmagoslavju. Ampak je bilo brezupno. Še naslednji dan si vojakom na obrazu videl, kdo je bil v boju, kdo pa ne. Tu doma je v redu. Samo Slovenija ne sme odstopiti, ne smejo biti tudi naše žrtve nesmiselne.

Nekaj po 16. uri je prva granata zadela obnovljeni cerkveni zvonik. Krogle iz mitraljezov in topov so zadevale točno določene objekte, hoteli so se maščevati tistim na katerih so bili zvočniki, od koder so fotografirali novinarji in domačini, kjer so stanovali ljudje, ki so se vojakom zamerili. Več kot dvajset hiš so popolnoma uničili, na desetine stanovanj prerešetal, izropali so Kompasov duty-free, naropano blago pa spravili na prikolico, ki so jo privezali za tank. Iz bloka na Panonski ulici je na enega izmed tankov priletela molotovka, a mu ni povzročila škode. Toda tank se je ustavil, vrnil in poslal v stanovanje v bloku granato, ki ga je preluknjala. Potem je kolona več kot petnajstih okepnikov zapustila razdejano Radgono.

---

¹⁵ Citirano po: Rapoša, 1991, str.93

Od takrat, ko je Jugoslavija začela živeti, kot da bo sto let mir, in se pripravljati, kot da bo že jutri vojna, je minilo komaj 46 let. In vojna je bila.

Mrtve smo pokopali. Ostali so živi. Ante Markovič in njegovi ministri, ki so dali prvi ukaz. Polkovnik Martinovič, čigar letala so streljala na Adriin airbus, voznike tovornjakov in enote JNA. Šeststo članov slovenskih podružnic ZK- Gibanja za Jugoslavijo, med katerimi sta samo dva civilista. Slovenski očetje, ki šraufajo poškodovane mitraljeze, in njihovi sinovi, ki zbirajo metke. Kapetan enote v Krakovskem gozdu, ki bi se raje ustrelil kot predal. Prebivalci Gornje Radgone, ki so ostali brez strehe nad glavo. Državo so naredila trdna, krvavo trdna dejstva.

5.4. Lahko bi se zgodil tudi črn scenarij

Ko smo začeli z vojaškim usposabljanjem v Pekrah pri Mariboru, je predsednik takratne Liberalne demokracije Jožef Školč pisal pismo predsedstvu, da moramo učne centre takoj razpustiti. In bilo je veliko podobnih naporov, ki bi jih takrat, če bi doživeli v takratnem parlamentu še kakšen dodaten glas podpore, povzročili, da bi Slovenija dejansko lahko 25. junija 1991 razglasila samostojnost, vendar se ne bi osamosvojila, ker bi nam to preprečili. Vse bi se lahko končalo tako, kot se je končalo pozneje v Bosni z veliko ceno, ki so jo za to plačali, s 100 000 mrtvimi, begunci in razdejanjem ter še zdaj nezaceljenimi ranami. Vlogo Ivana Omana poudarjam zato, ker je bilo za ljudi, ki smo jih takrat klicali v TO, za tiste, ki so morali pustiti vse, družino, delo in svoj prosti čas in se udeleževati vojaških usposabljanj, zelo pomembno, da je vendarle prišel član vrhovnega poveljstva in jih pozdravil. To je bil zanje dokaz, da delajo nekaj legitimnega, nekaj, za kar jih ne bo nekdo kasneje klical na odgovornost in jih morda celo postavljaj pred sodišče. To je bilo zelo pomembno v dneh, ko nihče ni vedel, kako se bodo stvari odvijale.

5.4.1 Intervju Miroslav Rauter

Veliko ljudi je po vojni razmišljalo kako bi bilo, če TO nebi premagala JLA. Ste sami kdaj dvomili v uspeh TO?

Sam nisem nikdar dvomil v uspeh TO, saj bi bile te misli zame kot načelnika štaba usodno. Takrat je bilo vse tako napeto in neodločeno, da nismo niti mogli razmišljati o tem kaj se lahko zgodi. V glavah smo imeli samo to, da moramo zmagati in čimprej nasprotnika pregnati iz naše države. Ključna je bila prava zmagovalna miselnost in želja po samostojni in suvereni državi.

5.5 Slovenija je ostala sama

Ko je Slovenija vstopala v samostojno življenje po prvih volitvah in po osamosvojitvi, je še posebej tiste prve dni, ko smo bili napadeni¹⁶, ostala sama. V tistih dneh, 26., 27., 28. junija 1991, nas ni priznala nobena država, noben svetovni politik nas ni podprl, vsi so govorili, da je to notranja stvar Jugoslavije, naj to Jugoslovani rešijo med sabo. Vsi so pričakovali, da bo Jugoslovanska vojska hitro opravila z »operetnim« poskusom in da bo Jugoslavija ostala taka, kot je bila. Takrat smo se počutili izdani.

5.6 Kako je Slovenija zmagala kljub podrejenemu položaju

Sloveniji je uspelo ker:

- so posamezni in skupinski izrazi volje po samostojnosti in demokratični slovenski državi prerasli v močno politično organizirano gibanje
- so razumeli zgodovinsko priložnost
- so projekt osamosvojitve in demokratizacije opredelili kot ključno programsko točko strank slovenske pomladi
- je stara politika pod pritiskom novih demokratičnih sil pristala na uvedbo pretežno demokratičnih volitev
- je začela vlada takoj po izvolitvi z obrambnimi in drugimi pripravami na osamosvojitvev
- sta bila DEMOS kot temeljni politični nosilec državo tvorne ideje in opozicija sposobni skleniti politični sporazum o izvedbi plebiscita
- so projekt osamosvojitve plebiscitarno podprli
- so bili sposobni odbiti grožnje jugoslovanske, Markovićeve vlade, odkrito nasprotovanje in omaloževanje priprav na osamosvojitvev s strani dela takratne opozicije in široko stavko v sklepnem delu priprav na osamosvojitvev
- so bili pripravljene ob napadu na komaj razglašeno lastno državo na njeno obrambo, v kateri so se z ramo ob rami borili slovenski vojaki in slovenski policisti v sodelovanju z neoboroženimi akterji ter široko ljudsko podporo
- so bili pripravljene tudi na delovanje v vojnih pogojih
- so v vojni za Slovenijo premagali komunistično in centralistično Jugoslovansko ljudsko armado
- so se pripravili na monetarno osamosvojitvev
- so izpolnili pogoje za mednarodno priznanje

---

¹⁶ Povzeto po: Rupel, Bavčar, Oman..., 2011. str.99-104

- so pridobili zunanje zaveznike

5.6.1 Intervju Miroslav Rauter

Zakaj mislite, da je Sloveniji uspelo, kljub temu da je bila TO slabše oborožena in je imela veliko manj pripadnikov kot JLA?

Sloveniji je uspelo, ker je ves slovenski narod strmел k isti stvari. Ves narod si je želel samostojno in suvereno državo. Državo so poleg TO branili tudi civilisti, ki so tako tvegali tudi svoja življenja. Večinoma so pomagali pri delanju barikad in transportu. Potrebno je izpostaviti tudi zelo dobro organiziranost TO. Prav tako so teritorialci veliko bolj poznali teren in poti, to je bilo v nekaterih bojih tudi ključnega pomena, saj so se enote JLA večkrat znašle v pasti. Prav tako sem mnenja, da so čete JLA podcenjevale Slovensko obrambo. Tudi morala in želja vojakov JLA ni bila niti primerljiva želji po zmagi, ki jo je imel slovenski narod. Prav tako smo tudi v vodstvu vsako odločitev tehtno premislili, saj bi lahko bila vsaka najmanjša napaka usodna.

6. KONEC OSAMOSVOJITVENE VOJNE

Po desetih dneh vojne 7. junija je bila na Brionih po¹⁷d vodstvom predstavnikov Evropske skupnosti organizirana konferenca, ki so se je udeležili predstavniki Republike Slovenije, Republike Hrvaške, člani predsedstva SFRJ in predsednik Zveznega izvršnega sveta. Rezultat pogajanja je bila Brionska deklaracija, ki je med drugim predvidevala prenehanje spopadov in hkrati zamrznila slovenske osamosvojitvene procese za tri mesece. Slovenska skupščina jo je z dvotretjinsko večino sprejela tri dni pozneje. Obdobje trimesečnega moratorija je bilo v znamenju odločitve zveznih in vojaških oblasti o umiku enot JLA iz Slovenije, napetih odnosov v vladni koaliciji in predvsem intenzivnosti zunanjepolitične dejavnosti ter prepričevanja še neprepričanih o nujnosti slovenske osamosvojitve.

Trimesečni rok se je iztekel 7. oktobra polnoči in slovenske oblasti so ponovno začele izvajati nadzor nad državno mejo. V obtok je bil poslan nov slovenski denar, sprva v obliki vrednostnih bonov, septembra 1992 pa so v obtok prišli prvi tolarski bankovci.

Napoved o odhodu jugoslovanske vojske se je uresničila 26. oktobra 1991, ko je iz Kopra odplula zadnja ladja z jugoslovanskimi vojaki. Kljub mednarodnim prizadevanjem po ohranitvi

---

¹⁷ Povzeto po: Rupel, Bavčar, Oman..., 2011. str.29-30

Jugoslavije je bilo konec leta 1991 jasno, da je Jugoslavija v procesu razdružitve. Vojna na Hrvaškem, ki se je že širila v Bosno in Hercegovino, je dodatno vplivala na priznanje Slovenije. Že 30. julija jo je priznala sveže ustanovljena Litva, prva m¹⁸ed zahodnoevropskimi državami je bila Islandija, 19. december 1991. Konec leta 1991 je Slovenija dosegla dva pomembna cilja: sprejem Ustave Republike Slovenije, temeljnega dokumenta samostojne Slovenije in sklep evropskih ministrov o priznanju Slovenije, predviden za 15. januar 1992.

7. SLOVENIJA PO VOJNI

V letu 1992 je Slovenija utrdila svoj položaj v evropskem in svetovnem prostoru. Po priznanju članic Evropske skupnosti je 22. maja postala 176. polnopravna članica Organizacije združenih narodov (OZN). Decembra istega leta so volivke in volivci prvič v samostojni Sloveniji odšli na parlamentarne in predsedniške volitve. Proporcionalni sistem je največ glasov prinesel Liberalno demokratični stranki. Naslednjih 12 let s polletno prekinitvijo leta 2000, so vodili vladno politiko države.

Prvo desetletje slovenske samostojnosti je bilo v znamenju tranzicije- prehoda iz socialističnega v tržno gospodarstvo, postopnega socialnega razslojevanja, vpliva kapitalistične miselnosti in sprememba načina življenja. Hkrati sta bila to in naslednje desetletje čas slovenskega približevanja, vstopanja in predsedovanja najpomembnejšim mednarodnim, političnim, gospodarskim ter varnostnim organizacijam.

Prednostni cilji Slovenije so bili čimprejšan članstvo v Evropski Uniji in Organizaciji severnoatlantskega sporazuma med Slovenijo in EU in zaprosila za članstvo je prišlo leta 1996 v Luksemburgu, leto pozneje je Slovenija prejela povabilo za začetek pogajanj za vstop v EU. ¹⁹Tekla so tudi pogajanja za vstop v zveza NATO. Slovenija je že leta 1994 postala članica Partnerstva za mir in pridružena partnerica v Severnoatlantski skupščini, leta 1996 se je vključila še v Severnoatlantski svet za sodelovanje. Podpora javnosti je v drugi polovici devetdesetih let iz različnih vzrokov vseskozi nihala, toda politični vrh je vstop v Nato podprl in dodatno okrepil prizadevanja za članstvo.

8. UGOTOVITVE

Skozi raziskovanje sem eno hipotezo potrdil, eno pa ovrgel.

---

¹⁸ Povzeto po: Strlič, 2020, str.14-16

¹⁹ Povzeto po: Strlič, 2020, str.15-16

Prvo hipotezo sem ovrgel, saj je v občini Ljutomer in njeni okolici potekalo več kot pet pomembnih bojov. Prav tako sem ugotovil, da čete TO niso bile na tem območju niti enkrat poražene. Gledano na celotno Slovenijo je bilo na našem območju nekaj najpomembnejših bojov.

Drugo hipotezo sem prav tako potrdil, saj so bile barikade ene najbolj uspešnih obramb na naših območjih. Slednje so bile postavljene zelo strateško in premišljeno. Vedno so jih prej načrtovali in pregledali več možnosti za njihovo postavitve, da bi bile le te čim bolj učinkovite. Slednje so velikokrat zaustavile oziroma otežile nasprotnikovo napredovanje. Velikokrat pa so bile tudi ključne za končni rezultat v spopadih. Večinoma so jih postavljali na glavnih cestah, ozkih predelih in mostovih, saj so bile tam najbolj učinkovite in funkcionalne. Te barikade so večinoma sestavljala drevesa, težek gradbeni material ali pa velika motorizirana vozila. Pri njihovem postavljanju pa so poleg TO in milice veliko pripomogli tudi civilisti.

9. ZAKLJUČEK

9.1 Povzetek

V okviru svoje raziskovalne naloge sem raziskoval desetdnevno osamosvojitveno vojno. Osredotočil sem se na območje Pomurja. Poiskal sem nekaj najpomembnejših bojov na območju Pomurja in jih raziskal. Osredotočil sem se predvsem na njihov potek, vojaška sredstva, ki so bila uporabljena v boju, ter morebitne žrtve. Preden sem začel z raziskovanjem sem si postavil dve hipotezi, ki sta se glasili v občini Ljutomer in njeni bližnji okolici je bilo 5 pomembnih bojov, barikade so bile v bojih po večini zelo uspešne. Nato sem začel raziskovanje. Skozi moje raziskovanje sem se večinoma upiral na knjižne vire, vmes pa sem uporabil tudi kakšnega spletnega. Opravil sem tudi intervju z Miroslavom Rauterjem, ki mi je podal informacije iz prve roke. Vse zbrane informacije sem primerjal in v njih iskal odgovore na moje raziskovalno vprašanje.

9.2 Prednosti in slabosti moje raziskovalne naloge

Prednost moje raziskovalne naloge je bila predvsem velika izbira virov vseh vrst. Tako sem lahko več različnih virov med seboj primerjal in v njih iskal razlike ter enakosti. Prav tako sem opravil tudi intervju, ter tako tudi preveril verodostojnost podatkov. Tudi kandidatov za intervju sem imel veliko. Prav tako sem si dogodke lažje predstavljal, saj sam poznam kraje v katerih

so potekali. Skozi svojo raziskovalno nalogo sem tako tudi spoznal pomemben del zgodovine, brez katere danes mogoče ne bi imeli samostojne in neodvisne države v tej obliki.

Slabost moje raziskovalne naloge je bila predvsem velik obseg, saj sem lahko izpostavil le bistvene podatke in najpomembnejše oborožene spopade. Prav tako je bila slabost tudi to, da so bili dogodki v večino virih opisani zelo podobno, ter sem tako med njimi težko našel razlike.

9.3 Izhodišča za nadaljno raziskovanje

Za nadaljno raziskovanje bi lahko raziskal še tudi druge manj pomembne oborožene spopade na našem območju. Prav tako bi lahko intervjuval več vojakov, ki so sodelovali v oboroženih spopadih. Njihove izjave bi primerjal, ter v njih poiskal razlike in skupne dogodke. Prav tako bi lahko podrobneje raziskal katero vojaško opremo so takrat uporabljali v oboroženih spopadih. Lahko pa bi tudi raziskal kdo so bili ranjeni in smrtno ranjeni v oboroženih spopadih.

9.4 Lastno mnenje

Danes se skoraj samoumevno zdi, da je slovenska vojska takrat uspela. Skoraj mitično in idealizirano se govori o enotnosti, ki je takrat tudi v času med plebiscitom in proglasitvijo samostojnosti, tako rekoč tik pred napadom na Slovenijo nismo čutili tako kot se jo danes predstavlja. Govori se, da smo imeli srečo. Tudi srečo smo imeli, vendar sama sreča ni bila dovolj, potrebno je bilo veliko več. Potrebna je bila vizija, program, zaupanje in podpora, prevzem oblasti, zakonodajna in izvršna operativnost, potreben je bil tudi pogum.

Ob dosedanjih okroglih obletnicah osamosvojitve je bilo že večkrat jasno, utemeljeno in resnicoljubno povedano, da osamosvojitve Slovenije v slovenski zgodovini nima primere, da je to največji narodnopolitično dosežek slovenskega naroda. Še vedno pa sam menim, da je velikost tega dogodka dandanes premalo izpostavljena in je ta dogodek v primerjavi z drugimi malo zapostavljen. Za našo državo so Slovenci žrtvovali življenja in že to je dovolj zgovoren podatek o pomembnosti vojne.

VIRI

VIRI LITERATURE

- Švajncer, J.J. (1993). Obranili domovino: teritorialna obramba Republike Slovenija v vojni za svobodno in samostojno Slovenijo 1991. Ljubljana: Viharnik
- Ribaš, D., Dražnik, L., Slokan, F., Magdič, C., Habolin, T., Novak, A., Smodiš, L., Novak, M.,..., 2020: Prlekija v ognju osamosvojitvene vojne 1991 Ljutomer, Ljutomer: Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje: Območno združenje zveze veteranov vojne za Slovenijo, 2020
- Slovenska osamosvojitvena vojna, sl.wikipedia.org, pridobljeno 16.2.2022, dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_osamosvojitvena_vojna
- Deset dni vojne za Slovenijo: izbor fotografij in tekstov iz obdobja 26. VI in 5. VII 1991- Ljubljana: Mladina, 1991
- Lojze Peterle, Janez Janša, dr. Dimitrij Rupel, Igor Bavčar, Ivan Oman, dr. Romana Jordan Cizelj, 2011, Dvajset let samostojne Slovenije, Ljubljana, Slovenija, 2011
- Branko Bratkovič, Niko Brus, Ljubomir Dražnik, Alojz Filipič, Ladislav Lipič, Edvard Mihalič, Alojz Novak, Ivan Smodiš, Alojz Šteiner, 2015, Vloga TO Pomurja v procesu osamosvajnja, Lendava, 2015
- Nataša Štrlič, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, 2011, Dvajset let samostojnosti Republike Slovenije, Ljubljana, junij 2011
- Peter Leopold, mag. Marjan Toš, Franc Serbec, Marjan Ručigaj, Roman Čuš, Božidar Kolar, Čas odločitve 1990-1991, Lenart, november 2003
- Kazimir Rapoša, Vojna za Slovenijo, Ljubljana, 1991
- Rosvita Pesek, Osamosvojitvena vlada, Celovec, 2012

